

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM MESLEK OKULU AKADEMİK
PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

MERVE DEVECİ

BOLU-2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM MESLEK OKULU AKADEMİK
PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
MERVE DEVECİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

BOLU-MAYIS-2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Merve DEVECİ tarafından hazırlanan “Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışma Özel Eğitim Anabilim Dalı, Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (03.05.2019)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

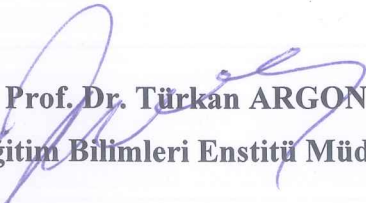
İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

Üye : Doç. Dr. Emine ERATAY

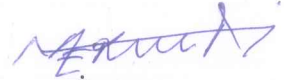
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZAK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi baŐlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, baŐkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 03/05/2019

İmza

Merve DEVECİ

TEŞEKKÜR

Araştırmamın ilk halinden son haline kadar olan her aşamada sabırla bana yol gsteren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT' a desteğinden ve hoşgörüsünden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmanın gerçekleşmesi için değerli vakitlerini ayırarak görüşlerini esirgemeyen 15 katılımcıya ve araştırmanın uygulanmasında yardımcı olan okul yöneticilerine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Bu süreçte her zaman en samimi duygularla yanımda olan ve desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Emine ÖZ NİŐLİ' ye teőekkürü bir borç bilirim.

Son olarak araştırma sürecinde yanımda olan, desteklerini esirgemeyen aileme içtenlikle teşekkür ederim.

Merve DEVECİ

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar DİZİNİ.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
I.BÖLÜM.....	1
1.Giriş	1
1.1.Problem	1
1.2. Amaç	5
1.3. Önem	6
1.4. Sınırlılıklar.....	7
1.5. Sayıltılar/Varsayımlar	7
1.6. Tanımlar	7
II. BÖLÜM	9
2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür	9
2.1. Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1. Zihin yetersizliği olan çocuklar.....	9
2.1.2. Zihin yetersizliği olan çocukların sınıflandırılması	9
2.1.3. Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimi.....	10
2.1.4. Zihin yetersizliği olan bireylerin mesleki eğitimi	11
2.1.5. Özel eğitim meslek okulu programı	12
2.1.6. Özel eğitim meslek okulu akademik programı	12

2.2 Eğitimde Program Değerlendirme.....	17
2.2. İlgili Literatür/Araştırmalar	18
III. BÖLÜM.....	24
3. Yöntem.....	24
3.1. Araştırma Modeli	24
3.2. Çalışma Grubu.....	24
3.3. Veri Toplama Aracı.....	26
3.4. Veri Toplama Süreci	28
3.5. Verilerin Analizi.....	28
IV. BÖLÜM.....	30
4. Bulgular	30
4.1. Öğretmenlerin programın amaç ifadelerine ilişkin görüşleri	30
4.2. Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri.....	32
4.3. Programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşler	36
4.4. Programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşler	37
4.5. Programın işlevselliğine ilişkin görüşler	40
V. BÖLÜM	43
5. Sonuç ve Öneriler	43
5.1. Tartışma.....	43
5.2. Sonuç ve Öneriler	49
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	51
5.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	51
KAYNAKÇA.....	52
EKLER.....	56
EK – 1. GÖRÜŞME SORULARI	56
EK – 2. ÖZGEÇMİŞ	60

EK-3 ARAŞTIRMA İZİNİ.....	61
EK-4. ETİK KURUL ONAYI	62

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1	Görüşme yapılan özel eğitim öğretmenlerinin demografik bilgileri	25
Tablo 4.1.	Öğretmenlerin programın amaç ifadelerine ilişkin görüşleri.....	30
Tablo 4.2.	Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri	32
Tablo 4.3.	Öğretmenlerin programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri	36
Tablo 4.4	Öğretmenlerin programın değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri.....	38
Tablo 4.5.	Öğretmenlerin programının işlevselliğine ilişkin görüşleri	40

KISALTMALAR DİZİNİ

- BEP** : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
E KPSS : Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM MESLEK OKULU AKADEMİK PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

DEVECİ, Merve

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Zihin Engelliler Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

Mayıs-2019, 74 Sayfa

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de uygulanmakta olan Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul ilindeki Özel Eğitim Meslek Okullarında görev yapan 15 öğretmenin gönüllü katılımıyla yürütülmüştür. Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde kodlama, temalar ve bunların organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; öğretmenler, Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’ndaki amaç ve ifadelerde soyut kavramların yer alması ve davranışsal ölçütlerin bulunmadığını buna bağlı olarak amaç ifadelerin davranışsal ifadeler olması açısından yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Programda yer alan amaçların ulaşılabilirlik düzeyleri incelendiğinde öğrencinin performansına göre uygulandığında ulaşılabilir amaçlar olduğu, programın içeriğiyle ilgili sonuçlara bakıldığında içeriğin zenginleştirilmesi ve sosyal hayat dersinde yer alan konulara daha güncel ve uygulanabilir amaçların eklenmesi gerektiği, günlük ve yıllık plan hazırlamada öğretmenlere rehberlik düzeyleri incelendiğinde öğretmenlerin farklı kaynaklara ihtiyaç duydukları, öğrencilerin akademik düzeylerinin farklı olması sebebiyle programda daha alt ve üst amaçların bulunması gerektiğine ve programda E KPSS ye yönelik amaçlara yer verilmesi gerektiğine ilişkin görüşlere ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda; programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerinden, programın çeşitli açılardan yetersiz olduğu ve işlevselliğine ilişkin eksikliklerinin bulunduğu yargısına varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim Meslek Okulu Akademi Programı, Program Değerlendirme, Zihinsel Yetersizlik.

ABSTRACT**THE EVALUATION OF SPECIAL EDUCATION VOCATIONAL SCHOOL
ACADEMIC PROGRAM ACCORDING TO THE TEACHERS VIEWS**

DEVECI, Merve

Master Thesis

Department of Special Education

Department of the Mentally Disabled Education

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Alpaslan KARABULUT

MAY 2019, 74 Pages

This study aims to evaluate the curriculum applied in the Special Education Vocational Schools in Turkey from the perspectives of teachers. The research was carried out by the voluntary participation of 15 teachers working in special education vocational schools in Istanbul between the years 2017-2018. For data collection, the semi-structured interview technique which is a qualitative research method was used. For the analysis of the qualitative data obtained from the interviews, the content analysis technique comprising codes, themes and their organization stages was utilized.

According to the research findings, the teachers stated that abstract concepts are not included in the objectives and in the expressions in the Academic Program of the Special Education Vocational School, and that there are no behavioral criteria and that the aim is insufficient as behavioral expressions.

Considering the achievability of the objectives in the program, it can be indicated that goals are achievable if they are applied in line with students' performance. When the results about the content of the program are taken into account, it is necessary to enrich the content and to add more current and applicable objectives to the subjects in the Social Life Course. Moreover, taking the level of guidance offered by the program in terms of preparing teachers for daily and annual plan into consideration, it can be suggested that the teachers need different sources. There should also be lower and higher objectives in the program because of different academic levels of the students. In addition, the objectives related to E-KPSS (Disabled Public Personnel Selection Exam) should be incorporated into the program.

As a result of this research study, based on the opinions of the teachers who are the practitioners of the program, it can be concluded that the program is insufficient in various aspects and that there are deficiencies related to its functionality.

Key Words: Special Education Vocational School Curriculum, Program Evaluation, Mental Deficiency.

I.BÖLÜM

1.Giriş

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi ile ilgili bilgiler ve araştırmada yer alan terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

1.1.Problem

Tarih boyunca eğitim ile ilgili birçok tanıma rastlanılmaktadır. Eğitim, bireyin davranışlarında kasıtlı olarak ve kendi yaşantısı yolu ile istendik değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1975). Eğitim öğrencilerin belirlenmiş olan amaçlara ulaşabilmeleri için karşılaştıkları düzenli yaşantıların belirlenmiş olduğu bir süreçtir (Altay, 2000). Eğitim geniş anlamı ile bireyin bulunduğu toplumun yaşama yollarını ,standartlarını ve inançlarını kazanması için etkili olan sosyal bir süreç olarak tanımlanabilir (Smith, Stanley, Shores, 1957, akt.: Fidan ve Erden, 1996). Özel gereksinimli bireylerde diğer tüm bireylerin sahip olduğu haklara sahiptir. Ülkemizde sosyal eşitlik esasına dayalı olarak oluşturulan yasal düzenlemelerde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her bireyi kapsayacak düzenlemelere anayasal ve yasal metinlerde yer verilerek her bireyin eğitim dahil bütün hakları güvence altına alınmıştır.

Yetersizlik gösteren bireylerin eğitim haklarını düzenleyen 573 sayılı KHK başta olmak üzere çıkarılan tüm yasa ve yönetmeliklerle her geçen yıl Anayasamızın 42. Maddesinde yer alan “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” maddesi gereğince önlemler ve düzenlemeler yapılmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin de bu kapsamda yer aldığı görülmektedir. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin amacına bakıldığında da özel gereksinimli bireylerin eğitimi ve topluma kazandırılması için gerekli hassasiyetin gösterildiği de dikkat çekmektedir; Türk Millî Eğitimi'nin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan

bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,2018).

Özel eğitim, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin bağımsız yaşayabilmeleri için bireysel özellikleri dikkate alınarak planlanan, sistemli bir şekilde uygulanan ve değerlendirilen bir eğitim öğretim hizmetidir (Eripek, 2005). Ataman ve diğerleri (2005) özel eğitimi, özel eğitime gereksinimi olan bireyler için sunulan, bireyleri kendilerine yeterli olabilecek duruma getirerek, bağımsız ve üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan ve toplumla kaynaşmasını sağlayan bir eğitim olarak tanımlamıştır. Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde (2018) ise özel eğitim; bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak geçmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan birey ise bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireydir (ÖEHY, 2018).

Yetersizlikleri onaylanmış olan öğrencilerin zorunlu eğitimden faydalanabilmeleri için yetersizlik durumlarına uygun genel ve ayrı eğitim ortamlarından birisine yerleştirilmeleri gerekmektedir (Özyürek, 2009). Birlikte eğitim ortamı; öğrenci için gerekli olan destek hizmetlerin sağlandığı, düzenleme yapılmadan öğrencinin akranları ile birlikte eğitim gördüğü ve düzenlemelerin yapıldığı kaynaştırma ortamıdır (Konukman, 2010). Ayrı eğitim ortamları ise; özel eğitim programları ve özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin özel eğitim gereksinimi olmayan akranlarından ayrı olarak eğitim aldıkları kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitim hizmetlerine bakıldığında; özel eğitim sınıfları, özel eğitim anasınıfları, işitme, görme veya bedensel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü ya da yatılı özel eğitim ilkokulları ile özel eğitim ortaokulları; hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü özel eğitim ilkokulları ve

özel eğitim ortaokulları, orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan bireyler için gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (I. kademe) ve özel eğitim uygulama okulu (II. kademe) açılır. Özel eğitim uygulama okulunda (II. kademe) veya bu okulun programını uygulayan özel eğitim sınıfında eğitimini tamamlayan öğrenciler ile ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrencilere gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) açılır (ÖEHY, 2018).

İlköğretim programlarını tamamlayan işitme veya bedensel yetersizliği olan bireyler için gündüzlü veya yatılı özel eğitim meslek liseleri açılır. İlköğretim programlarını tamamlayan; genel veya mesleki ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ve hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler ile görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla gündüzlü özel eğitim meslek okulları açılır (ÖEHY, 2018).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin tanınması, özel eğitim gerektiren bireylerin özel eğitim programlarının bireysel yeterliliklerine ve gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanması, mevcut programların uyarlanması, özel eğitim kurumlarının kurulması ve denetlenmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir (Gündoğan, 2002). Programlar; belli ilkelere göre düzenlenecek olan içeriği, uygulanacak olan yöntemleri, destekleyici araç-gereçleri, ulaşılabilecek hedefleri ve hedeflere hangi ölçüde ulaşılabildiğini gösteren değerlendirme ölçütlerini kapsamaktadır (Gözütok 2003). Eğitim programları, eğitim sistemlerinin temelini oluşturduğu düşünüldüğünde; uygulanan programların eksikliklerinin giderilmesi, programların bilimsel ve toplumsal değişimlere göre yeniden düzenlenmesi ve bununla beraber eğitimde niteliğin artması beklenmektedir (Erden 1993). Eğitim programlarının içerisinde, eğitimin başarıya ulaşmasındaki etkili hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için verilmesi gereken içerik, öğretme- öğrenme süreçleri ve değerlendirme gibi öğeler yer almaktadır (Aykaç ve Aydın, 2006). Eğitim programının iyi tasarlanmış olması ve uygulamasının önemli olduğu kadar, programın uygun yöntemlere göre değerlendirilerek, elde edilen

değerlendirme sonuçlarının programın tasarımına uygulanması da o kadar önemlidir (Gözütok, 2001).

İlgili literatür incelendiğinde özel eğitim programlarının değerlendirilmesine yönelik şu çalışmalara ulaşılmıştır. Sanioğlu (1992), ilkokullarda beden eğitimi programının geliştirilmesi “alt özel sınıftaki eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrencilerin programlarını” özel eğitim sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin görüşlerini alarak incelenmiştir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde ders saatinin, ortamın, araç-gereçlerin, programın yetersiz olduğu ve özel eğitim konusunda öğretmenlerin bilgilendirilmesi için hizmet içi eğitime ihtiyaç duyulduğu bulgularına ulaşılmıştır. Çiçek (1995), öğretilebilir çocuklar okulu hayat bilgisi ders programını anket yoluyla öğretmenlerin görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında, öğrencilerin ünitelerin amaçlarına ulaşmada başarılı oldukları görülmüştür. Karataş Bezdüz (1996), yaptığı çalışmada eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan çocukların ilkokul müzik dersi öğretim programının incelenmesi ve değerlendirilmesini araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda bu programın öğrencilerin ihtiyaçları ve ilgileri doğrultusunda öğretmenlerin görüşleri alınarak gözden geçirilip yeniden geliştirilmesi ve eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan çocuklar için uygun müzik kitaplarının hazırlanması gerektiği bulgularına ulaşılmıştır. Alptekin (2005), ilköğretim orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklar için hayat bilgisi öğretim programını öğretmen görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında programda yer alan amaçların eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin mevcut öğrenme seviyelerine uygun hale getirilmesi ve programın içeriğinin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinliklerinde daha fazla örnek işlenişe, programa uygun ders kitabına, değerlendirme ile ilgili örnek sayısının artırılmasına ve ders materyallerine gereksinim duyulduğu belirtilmiştir. Akkuş (2007), orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklara günümüzde uygulanan ilköğretim eğitim programına ilişkin öğretmen görüşlerini 63 maddelik anket formu kullanılarak incelemiştir. Elde edilen bulgularda programda yer alan amaçların öğrenci düzeylerinin üzerinde olduğu ve programın soyut kavramlar içerdiği saptanmıştır. Fırat (2010), eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için hazırlanan ilköğretim sosyal

bilgiler dersi programını öğretmen görüşlerini alarak incelemiştir. Öğretim programındaki içeriğe, hedeflere, öğrenme-öğretme süreçlerine ve değerlendirme öğelerine ilişkin veriler anket yoluyla toplanmıştır. Programda yer alan hedeflerin eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olmadığı ve öğrencinin günlük yaşamında kullanabileceği işlevsellikte olan bilgiler olmadığı, programda yer alan öğrenme-öğretme süreçlerinin eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için ayrılan sınıfların fiziki durumunun ve sınıflarda bulunan araç-gereçlerin programı uygulamak için yetersiz olduğu saptanmıştır. Odom ve Fewell (1983), özel gereksinimli bireyler için bir mesleki eğitim programı modeli tasarlamayı amaçlamışlar ve gereksinimleri göz önüne alarak bir mesleki eğitim programı modeli tasarlamışlardır. Önerilen modelde, hafif, orta ve ağır gruplar için mesleki eğitim planı hazırlanmıştır. Mesleki eğitmenler hakkında görüş almak üzere bir anket uygulanmıştır. Bulgular incelendiğinde, bu modelin özel gereksinimli bireylerin rehabilitasyonunda yardımcı olduğu, müdürlerin ve mesleki eğitmenlerin bu modeli benimsemeye istekli olduğu, uygulamasında asgari veya hiç ek fon gerekli olmadığı için merkezlerde çalışan meslek öğretmenlerinin bu modeli kendi merkezlerinde kolay bir şekilde yönetebileceği ve görüşlerin olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye’de Özel Eğitim Meslek Okuluna devam eden zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde büyük önem taşıyan akademik programın değerlendirilmesine yönelik bir araştırmaya rastlanılamamıştır. Özel Eğitim Meslek Okulu akademik programını uygulayan öğretmenler tarafından bir değerlendirme yapılması, programın işlevselliğini tespit etmek açısından alana genel bir bakış açısı kazandıracaktır. Araştırma bu gereksinimden kaynaklanmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmada program değerlendirme, Erden’in (1998) programın öğelerine dönük değerlendirme modeline göre yapılandırılmıştır. Bu modelin içerisinde programın öğelerine yönelik hazırlanan birtakım sorularla değerlendirme yer almaktadır. Bu sorular; genel ve özel amaçların değerlendirilmesi, içerik

değerlendirilmesi, eğitim durumlarının ve sınav durumlarının değerlendirilmesi başlıkları altında toplanmaktadır. Mevcut özel eğitim akademik programlarının değerlendirilmesi yapılan araştırmaları önemli kılacağı düşünülmektedir. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın da genel olarak değerlendirilmesinin yapıldığı araştırma bulunmadığından, bu araştırmanı alanyazına katkı sağlayacağı saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı; Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

- 1.Öğretmenlerin programın amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2.Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 3.Öğretmenlerin programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 4.Öğretmenlerin programın işlevselliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 5.Öğretmenlerin programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Değerlendirme, mevcut verilere veya bilgilere anlam verme, bunların belli hedeflere elverişliliği, belli anlamlarda olup olmaması ve belli şartları karşılaması gibi yönlerden yorumlama işlemi olarak tanımlanır (Özçelik, 1998). Program değerlendirme, programın uygulanmasından elde edilen etkililik ve verimlilikle ilgili kanıtlar sağlamadan bir programın veya uygulamanın nasıl geliştirilebileceğine ilişkin anlayış sağlamaya kadar farklı amaçlara hizmet etmektedir (Klenowski, 2010). Uygulamada ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıkları giderebilmek, bireylere istenilen yönde davranış edindirme sürecine yön veren öğretim programlarının başlangıçta belirlemiş olduğu hedeflerine ne derecede ulaşıldığına ilişkin dönüt alabilmek için programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Güven ve İleri, 2006).

Eğitimin başarıya ulaşmasında programı değerlendirmenin önemli olduğu göz önüne alındığında uygulanmakta olan özel eğitim mesleki eğitim programının

değerlendirilmemiş olması ve programın uygulayıcısı olan öğretmenler tarafından değerlendirilmesi araştırmayı önemli kılmaktadır. Dolayısıyla Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın Değerlendirilmesi ve etkililiği hakkında bir veri elde etmek, zihin yetersizliği olan bireylerin hem günlük hayata hem de iş hayatına uyumlarını sağlayacak önlemlerin alınmasına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. 2017-2018 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan Özel Eğitim Meslek Okulu'nda görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 15 öğretmenle sınırlıdır.
2. Araştırma Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'na ilişkin öğretmen görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Sayıltılar/Varsayımlar

1. Öğretmenlerin görüşme sırasında verdikleri cevaplarda tarafsız ve samimi cevap verdikleri,
2. Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Özel Eğitim: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim (ÖEHY, 2018).

Özel eğitime ihtiyacı olan birey: Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey (ÖEHY, 2018).

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Hafif düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan birey (ÖEHY, 2018).

Özel Eğitim Meslek Okulu: İlköğretim programlarını tamamlayan; genel veya mesleki ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ve hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler ile görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla açılan okullardır (ÖEHY, 2018).

Program Değerlendirme: Çeşitli ölçme araçları ve gözlemlerle eğitim programlarının etkililiği konusunda veri toplama, elde edilen bu verileri programın etkililiğinin göstergeleri olan ölçütlerle karşılaştırarak yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci olarak tanımlanır (Erden, 1995).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Zihin yetersizliği olan çocuklar

2006 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde zihin yetersizliği olan birey aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır;

“Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan birey.”

2.1.2. Zihin yetersizliği olan çocukların sınıflandırılması

Zihin yetersizliği olan çocuklar, birbirlerinden farklı özelliklere sahip olmalarından dolayı sınıflandırılmaktadır. Genel olarak zihin yetersizliği olan çocuklar ağırlık derecesine göre hafif, orta, ağır ve çok ağır olarak sınıflandırılmaktadır (Eripek, 2003).

07.07.2018 tarih ve 30471 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre, zihin yetersizliğinden etkilenmiş bireyler, “hafif düzeyde zihinsel engelli birey, orta düzeyde zihinsel engelli birey”, “ağır düzeyde

zihinsel engelli birey” ve “çok ağır düzeyde engelli olan birey” şeklinde sınıflanmaktadırlar.

Hafif düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi,

Orta düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,

Ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

Çok ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi ifade eder (ÖEHY, 2018).

2.1.3. Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitimi

2.1.3.1. Erken çocukluk özel eğitimi

0-36 aylık özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için erken çocukluk dönemi eğitim hizmetleri il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurul kararı ile özel eğitim okulları, okul öncesi eğitim kurumları, bünyesinde ana sınıfı bulunan eğitim kurumları ile çocuk ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda evlerde de yürütülür. Eğitim faaliyetleri her bir çocuk için haftada 2 gün, ikişer eğitim saati olacak şekilde, okulun ders saatleri içinde veya dışında ihtiyaç halinde hafta sonu da planlanabilir. Bir eğitim saati 40 dakikadır (ÖEHY, 2018).

2.1.3.2. Okul çağı özel eğitimi

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürebilirler. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler. Okul öncesi eğitim, ilköğretim ya da mesleki teknik eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilebilir (ÖEHY, 2018). Kaynaştırma, bütünleştirme eğitimlerinin yanı sıra özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, özel eğitim meslek okulu veya özel eğitim uygulama okullarında eğitim görürler.

2.1.4. Zihin yetersizliği olan bireylerin mesleki eğitimi

Özel eğitim uygulama okulunda (II. kademe) veya bu okulun programını uygulayan özel eğitim sınıfında eğitimini tamamlayan öğrenciler ile ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile orta veya ağır düzeyde otizmi olan öğrencilere gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) açılır.

İlköğretim programlarını tamamlayan; genel veya mesleki ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ve hafif düzeyde otizmi olan öğrenciler ile görme veya işitme yetersizliği olan öğrenciler için iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla gündüzlü özel eğitim meslek okulları açılır ve bu okullarda akademik bilgi ve becerileri içeren özel eğitim programı ile meslek alanları ve dallarına yönelik mesleki eğitim programı uygulanır (ÖEHY, 2018).

Öğrenciler bu okuldan mezun olduklarında “Özel Eğitim Meslek Okulu Diploması” düzenlenir. Bu diploma, Özel Eğitim Meslek Okulu mezunu olan bireylere yüksek öğretime devam etme ve bağımsız iş yeri açma hakkı sağlamaz. Ancak,

bireylerin kamuda bir işte istihdam edilmesi durumunda bu diploma bireylerin meslek lisesi mezunlarına tanınan özlük haklarından yararlanmalarını sağlar” (ÖEHY, 2018).

2.1.5. Özel eğitim meslek okulu programı

Özel Eğitim Meslek Okulu Programı ile öğrencilere, bireysel farklılıklar dikkate alınarak alan/dallar ile ilgili bilgi, beceriler kazandırılır. Öğrenciler 9. sınıfta alanları tanımaya ve bireysel becerilerini keşfetmeleri için oryantasyon eğitimine alınırlar. 9. sınıfın sonunda uygun alanlara yönlendirilirler. 10, 11 ve 12. sınıfta alan/dal eğitimi alırlar. 9. sınıf öğrencileri için öğretim sürecinde ve sonunda meslek alanlarına ait temel beceriler ile 9. sınıfta uygulanan mesleki gelişim modülleri dikkate alınarak değerlendirme yapılır. 10, 11 ve 12. sınıflarda programdaki meslek alanlarına göre modüllerin seçimi, izleme ve yöneltme kurulu tarafından öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleriyle birlikte sektör ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak belirlenir. Mesleki gelişim modülleri, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda uygulanır.

2.1.6. Özel eğitim meslek okulu akademik programı

Özel Eğitim Meslek Okuluna devam eden öğrencilerin “Özel Eğitim Meslek Okulu Eğitim Programı’na ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmektedir.

Özel Eğitim Meslek Okulunun akademik programında Türkçe, matematik, sosyal hayat, din kültürü ve ahlak bilgisi, müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar, rehberlik ve sosyal etkinlikler, iş eğitimi ve meslek ahlakı dersleri yer almaktadır.

Seçmeli dersler; okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak öğretmenler kurulunca belirlenir. Herhangi bir seçmeli dersin seçilebilmesi için o dersin bir önceki yılda seçilmiş olması şartı aranmaz. Seçmeli dersler bir (1) ya da iki (2) saat olarak seçilebilir. Öğretim

programlarının uygulanmasında haftanın belirli bir günü/günlerdeki iki (2) ders saatlik zaman dilimi “seçmeli ders saati” olarak belirlenir.

Rehberlik/sosyal etkinlik dersi için ayrılan ders saati, dönüşümlü bir şekilde bir hafta rehberlik, diğer hafta sosyal etkinlikler için kullanılır. Sosyal etkinlik çalışmaları kapsamında, ‘Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nde belirtilen esaslar dikkate alınarak, tamamlanması zorunlu belirli sayıdaki etkinlikler yapılır. Bu çalışmalar proje faaliyetleri şeklinde de planlanıp uygulanabilir.

İş eğitimi ve meslek ahlakı dersinde, bakanlıkça yeni program hazırlanıncaya kadar çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik şartlarıyla istihdam imkânları dikkate alınarak merkezler (okullar) tarafından hazırlanan programlar uygulamalı olarak yapılır.

Özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde, öğrencilerin ihtiyaçları ve performanslarına göre “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” (BEP) hazırlanarak uygulanır.

Beden eğitimi dersi öğretim programı konuları hazırlık sınıfında olan ve işe yerleştirelemeyen 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileriyle işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Beden Eğitimi dersiyle, bireylerin motor becerilerinin gelişimi yanında sosyal yeterliliklerinin ve olumlu benlik gelişimlerinin sağlanması amaç edinilmiştir. Bu ders engelli bireylerin etkinliklere katılarak hareket etmekten zevk almalarına, eğlenme ve başarıya ihtiyaçlarının karşılanmasına imkân sağlamaktadır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Din kültürü ve ahlâk bilgisi dersi öğretim programı konuları dört yılda işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde öğrencilerin toplumsallaşmaları, iyi birer vatandaş olarak yetişmeleri, ilerideki iş ve meslek yaşamında olumlu ahlâkî davranışlar göstermeleri amaç edinilmelidir. Öğrencilerin günlük yaşamları göz önünde bulundurularak, konular ve örnekler seviyelerine uygun olarak işlenmeli ve açıklanmalıdır. Tanımların ezberletilmesinden olabildiğince

kaçınılmalıdır. Bu dersin işlenişinde yeri geldikçe ders konuları ile, öğrencilerin diğer derslerde kazandıkları bilgiler arasında bağlantı kurulmalıdır. Yine konuların özelliğine göre tv, vcd vb. araçlardan yararlanılmalı, okulun ve çevrenin özellikleri de dikkate alınarak sosyal, güncel olaylara göre kaynak kişiler sınıfa davet edilmeli, yakın çevreye geziler düzenlenmelidir (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

İş eğitimi ve meslek ahlâkı dersi öğretim programı dört yılda işlenecek şekilde hazırlanmıştır. İş Eğitimi ve Meslek Ahlâkı dersiyle öğrencilere, işin yaşamımızdaki önemini kavratmak, yeteneklerine uygun mesleği/işi seçebilmelerine yardımcı olmak, iş yerinde olumlu ilişkiler kurmalarını sağlamak ve iş ahlâkı kazandırmak amaç edinilmiştir. İş Eğitimi ve Meslek Ahlâkı dersinde, öğrencilere meslekler tanıtılırken ve atölyeler oluşturulurken çevre imkânları dikkate alınmalıdır. Öğretmen öğrencilere iş/meslek seçiminde yardımcı olacak bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışırken çevredeki iş alanlarını tanımaları için imkân sağlamalıdır. Öğrencilerin iş seçiminde dikkat etmesi gereken en önemli nokta ilgi ve yeteneklerine uygun seçim yapabilmeleridir. Bu nedenle öğrencilere ilgi ve yetenekleri fark ettirilerek seçilecek işin bütün yönleri ve iş yerinde uyulması gereken kuralların anlatılması önemlidir. İş Eğitimi dersinde öğrencilere işte çalışmanın sorumluluğunu kazandırmak ve iş yeri kurallarına uymalarını sağlamak için okuldaki atölyeler bir iş yeri gibi düşünülmelidir. Programda yer alan “iş yeri kuralları” amacı hazırlık sınıfından itibaren kazandırılmaya çalışılmalı ve iş yerlerine yerleştirildiklerinde de bu davranışları genellemelerine yardımcı olunmalıdır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Matematik dersiyle öğrencilere yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmeye yardımcı olacak düşünme yolu kazandırmak amaçlanmıştır. Öğrencilerin günlük yaşamları için gerekli olan becerileri kazanabilmeleri, onlara sağlanan uygun eğitim ortamlarının hazırlanması ile yakından ilişkilidir. Eğitim ortamları hazırlanırken öğrencilerin seviyesi ve çevre faktörleri dikkate alınmalıdır. Matematik ders konuları genelde birbirinin ön koşulu niteliği taşımaktadır. Programda da yer alan amaç ve davranışlar kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir sıra izleyerek düzenlenmiştir.

Bu derste, herhangi bir kavram onun ön koşulu durumundaki diğer kavramlar kazandırılmadan verilmemelidir. Bu nedenle öğretmen öğretime başlamadan önce öğrencinin performansını bilmesi, buna göre planlama yapması ve etkinlikleri bu doğrultuda düzenlemesi gerekmektedir (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Müzik dersi öğretim programı konuları, hazırlık sınıfında olan ve işe yerleştirilemeyen 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileriyle işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Müzik eğitiminde bireysel ayrılıklara yer verilmeli ve her çocuğun yeteneği seviyesinde gelişmesine uygun imkânlar sağlanmalıdır. Müzik; işitme, görme, dokunma ve hareket duygularıyla ses organlarını toplu olarak çalıştıran bir etkinliktir. Buna göre çocuğun bütün duyu organlarını toptan çalıştıran bir yöntem izlenmelidir. Müzik eğitimi bir bütün olarak kabul edilmeli, dersler bu bütünlüğe uyacak şekilde yürütülmelidir. Müzik parçalarının öğretimi, kulak eğitimi, müzik dinletme gibi etkinliklerin birbirleriyle kaynaşmış olmaları ve birbirlerine bağlanmaları sağlanmalıdır. Öğretmen müzik çalışmaları yaparken bu çalışmanın süresini öğrencilerin ilgi ve dikkatlerine göre ayarlamalıdır. Dersin işlenişinde öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun etkinlikler belirlemelidir. Bu etkinlikler arasında ritm, ses çalışmaları, şarkı söyleme, dans ve oyunlar, müzikli öykü ve drama ile kavramların müzikle öğretimi yer almalıdır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Resim iş dersi öğretim programı konuları hazırlık sınıfında olan ve işe yerleştirilemeyen 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileriyle işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Resim İş dersinin amacı; bireyin yaratıcılığını, iş birliği duygusunu, resimle ilgili becerilerini geliştirmek ve kendini ifade etmesini sağlamaktır. Bireylerin yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması ve estetik eğitiminin uygulama alanı olması nedeniyle Resim İş dersi büyük önem taşır. Öğrenciler bu derste algılama, düşünme ve bedensel eylemlerinin de katıldığı süreç içerisinde kendilerini ifade ederler. Yapılan çalışmalar öğrencilerin kendileri ve çevreleriyle ilgili duygularını, düşüncelerini dışa vurmalarına ve yaşadıkları dünyayı algılama biçimlerini anlatmalarına hizmet eder. Bu derste öğrencilerle sağlıklı iletişim kurulup iyi gözlem yapılırsa onların düşünceleri, ilgileri, aile yaşamları ve resimlerinin anlamı hakkında pek çok bilginin ip uçlarına ulaşılabilir. Öğretmen

yapacağı çalışmaları planlarken her öğrencinin yaratıcı olduğunu unutmamalı ve bireysel gelişim basamaklarını dikkate almalıdır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Sosyal hayat dersi öğretim programı konuları dört yılda işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Sosyal Hayat dersinin amacı bireyin karşılaşılabileceği sorunların çözümünde kullanabileceği bilgi, tutum ve becerilerini geliştirerek yaşadığı toplumla uyum içinde olmasını sağlamaktır. Konuların işlenişinde diğer derslerle ilgi kurulmalı ve konular arasında paralellik sağlanmalıdır. Ancak konuların programda verilen sırada işlenme zorunluluğu yoktur. Öğretmen öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda ek konu işleyebilir. Konular somuttan soyuta, basitten karmaşığa birbirinin ön koşulu olacak şekilde planlanmalı ve öğretim buna göre yapılmalıdır. Zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için iyi bir üretici olmanın yanında bilinçli bir tüketici olmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Öğrencilere hesap yapma, kişisel bütçe hazırlama, parayı ekonomik kullanma ve bilinçli tüketici olabilmek için yapılması gerekenleri okul ortamında kazandırmak, onları iş yaşamına hazırlamak için bir adım olacaktır. Öğrencilerin kendi kendilerine yeterli duruma gelerek toplumla bütünleşmeleri için özellikle bu becerilerin öğretimine ağırlık verilmeli ve mümkün olduğu kadar çok uygulama fırsatı tanınarak amaçlara ulaşılmaya çalışılmalıdır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

Türkçe dersi öğretim programı konuları dört yılda işlenecek şekilde düzenlenmiştir. Bireyler arasındaki bilgi alış verişini ana dilimizin dinleme, konuşma, okuma, yazma , görsel okuma ve görsel sunu olarak sınıflandırılan beş temel beceri alanı aracılığıyla gerçekleştiriyoruz. Dinleme ve okuma ana dilimizde anlama gücüne yönelik becerilerdir. Bu nedenle Türkçe öğretiminin temel amacı öğrencileri bu beceri alanlarında yetkinliğe ulaştırmaktır. Bu kuruma gelen bazı öğrenciler, ilköğretimlerini tamamlamış olmalarına rağmen çeşitli nedenlerle tam olarak okuma yazma becerisi kazanmamış olabilirler. Öğretmen böyle bir durumda programda yer alan “ilk Okuma Yazma” bölümündeki amaçların öğretimi ile işe başlamalıdır. Ancak çevresel koşullar düzenlenip, uygun yöntemler kullanılmasına rağmen okuma yazma çalışmalarında hiçbir ilerleme kaydedemeyen öğrencilere işlevsel okuma yazma becerileri

kazandırılmaya çalışılmalıdır. Örneğin otobüslerin kenarlarında gittikleri semtleri belirten yazılar, gıda maddeleri üzerindeki yazılar, trafik işaretleri vb. yazılarla günlük yaşamlarında gereksinim duyabilecekleri okuma yazma becerileri görsel okuma/bütünsel okuma yöntemleri kullanılarak kazandırılmalıdır (MEB, Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Eğitim Programı, 2005).

2.2 Eğitimde Program Değerlendirme

Öğretim programı okul içinde veya dışında öğrenciye kazandırılması hedeflenen bir dersin öğretimine yönelik tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar olarak, eğitim programı ise, öğrenci için okul içinde ve dışında planlanan etkinliklerle sağlanan öğrenme yaşantıları olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2010). Tyler (1949)'a göre değerlendirme, bir program çalışmasının temel fonksiyonudur ve değerlendirme süreci değişmesi beklenen davranışların ve bir programın amaçlarının hangi düzeyde gerçekleştirildiğini belirleme sürecidir (Akt: Özdemir, 2009).

Eğitim programları, programların hedeflerini gerçekleştirebilmek amacıyla düzenlenmiş hedefler, eğitim durumları, kapsam ve değerlendirme öğelerinden oluşmaktadır. Bundan dolayı program geliştirmede, programın uygulama sürecinin ve bütün öğelerinin incelenmesi gerekir. Program geliştirme uzmanlarının, yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin vb. görüşleri alınmalıdır (Erden, 1995).

Zihinsel yetersizliği olan bireylerin eğitiminde tüm çocukların eğitiminde olduğu gibi onların ileride bağımsız bir şekilde yaşamlarını sürdürmeleri, toplumla bütünleşmeleri ve kendilerine yeterli duruma gelmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşılması, bireyin yapabildikleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve belirlenen gereksinimlere uygun eğitim ortamlarının oluşturulmasıyla gerçekleştirilebilir (Cavkaytar, 2000).

Başarılı bir eğitimin gerçekleşmesi için zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin özelliklerine göre düzenlenmiş eğitim ortamlarında uygulanan eğitim programları sık

sık değerlendirilerek yenilenmelidir (Akkuş 2007). Bir ülkede eğitim sisteminin genel yapısını eğitim programları oluşturmaktadır. Eğitim programları, eğitim sürecinin başarıya ulaşmasında etkili olan hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için verilmesi gereken içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme gibi öğeleri içerisinde barındırır (Aykaç ve Aydın, 2006). Eğitilebilir öğrencilerin öğretim programlarında, ilköğretim I. kademede aritmetik, okuma- yazma gibi temel akademik konulara, II. kademede ve ortaöğretimde ise mesleki eğitimle çalışma programlarına ağırlık verilir (Heward, 1996; Akt, Eripek,2003).

Program değerlendirme, sistematik ve planlı olarak sürekli devam eden bir etkinlik olmalıdır (Fer, 2000). Program değerlendirme sürecinde, uygulanan programdaki aksaklık ve eksikliklerin belirlenmesi için konu alanı uzmanlarının, yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi gerekir (Erden, 1995). Eğitim programının uygulamadaki değeri ile ilgili en nesnel bilginin alınabileceği kaynak öğretmenlerdir. Çünkü; öğretmenler eğitim programını uygulayan kişilerdir (Akkuş 2007). Bu program ile ilgili alınan öğretmen görüşleri ile programın işlevselliğine dair geri bildirim vereceğinden ve verilen geri bildirimlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nda (MEB) program geliştirme sürecinde alan yazına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2.2. İlgili Literatür/Araştırmalar

Bu bölümde zihin yetersizliği olan bireylerin eğitiminde uygulanan eğitim programlarını inceleyen araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Özel eğitim programlarıyla ilgili araştırmalar

Yapılan literatür taraması sonucunda zihin yetersizliği olan çocukların eğitim aldıkları programlara yönelik değerlendirmelere sınırlı sayıda rastlanmaktadır.

Sanioğlu (1992), yaptığı çalışmada ilkokullarda beden eğitimi programının geliştirilmesi “alt özel sınıftaki eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrencilerin programlarını” incelemiştir. Araştırmada özel eğitim sınıflarındaki öğrencilerin bulunduğu ortamlar ve uygulanan programa yönelik özel eğitim sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Araştırmada betimleme modeli ve veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Araştırma bulgularında beden eğitimi ders saatinin, dersin yapılacağı ortamın ve ders araç-gereçlerinin yetersiz olduğu, mevcut programın yetersiz olduğu ve özel eğitim konusunda öğretmenlerin bilgilendirilmesi için hizmet içi eğitime ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Çiçek (1995), öğretilbilir çocuklar okulu hayat bilgisi dersi programının değerlendirilmesini incelemiştir. Hayat Bilgisi Dersi Programının öğretmenlerin programın öğeleri olan; hedef içerik ve eğitim durumlarına ilişkin görüşlerini anket yoluyla değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında, öğrencilerin ünitelerin amaçlarına ulaşmada başarılı oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin programın öğelerine yönelik görüşleri incelendiğinde programın içerik ve amaç öğelerine ilişkin “Katılıyorum” ve “Kısmen Katılıyorum” seçeneklerinde yoğunlaşırken, programın eğitim durumlarına ilişkin görüşlerinde “Katılıyorum” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Karataş Bezdüz (1996), yaptığı çalışmada eğitilebilir zihinsel yetersizliği olan çocukların ilkokul müzik dersi öğretim programının incelenmesi ve değerlendirilmesini araştırmıştır. Araştırmada bu programın öğrencilerin ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda öğretmenlerin görüşleri alınarak gözden geçirilip müzik eğitiminde program geliştirme esasları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Eğitilebilir zihin yetersizliği olan çocuklara uygun müzik ders kitaplarının bulunmadığı ve bu öğrencilere uygun müzik kitaplarının hazırlanması gerektiği saptanmıştır.

Gürgür (2001), yaptığı çalışmada işitme engelliler ilköğretim okulunda uygulanan eğitim programına ilişkin öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmada İşitme Engelliler Eğitim Programına ilişkin görüşler işitme engelliler okulunda görev yapan öğretmenlerle görüşme yapılarak alınmıştır. Araştırma elde edilen bulgulara göre

ilköğretim programının içerik olarak işitme engelli öğrencilere uygun hale getirilmesi gerektiği ve programda bulunan öğretim yöntemlerinin geliştirilerek uygun araç gereçlerin sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Duman (2003), yaptığı çalışmada özel eğitim sınıflarında uygulanan beden eğitimi dersi programının öğretmen görüşleri alınarak değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırma ilköğretim okullarının özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenler ve aynı okulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinden oluşan 53 kişi ile yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre okul yöneticilerinin özel eğitim sınıflarına karşı daha fazla ilgili ve anlayışlı olmaları ile programın daha kolay uygulanabileceği, özel eğitim sınıfları beden eğitimi dersi öğretim programının yeterli olduğu, diğer yandan ders araç-gereçleri ve spor tesislerinin yetersiz olduğu görülmüştür.

Alptekin (2005), yapmış olduğu çalışmada ilköğretim orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklar için hayat bilgisi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini incelemiştir. Programın öğeleri olan; eğitim durumları, içerik, hedef ve değerlendirme öğelerine ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında programda yer alan amaçların eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrencilerin öğrenme seviyelerine uygun hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca programın içeriğinin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmesi gerektiği önerilmiştir. Programda yer alan öğrenme-öğretme etkinliklerinin daha fazla örnek işlenişle zenginleştirilmesi gerektiği ve gerekli olan materyalin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Programa uygun ders kitabına ve değerlendirme ile ilgili örnek sayısının artırılmasına gereksinim duyulduğu belirtilmiştir.

Akkuş (2007), yapmış olduğu çalışmada; orta düzeyde öğrenme yetersizliği (eğitilebilir) olan çocuklara günümüzde uygulanan ilköğretim eğitim programına yönelik öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubu eğitilebilir çocuklar ilköğretim okullarında çalışan 90 öğretmen oluşmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan 63 maddelik anket formu kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmadan elden edilen bulgulara göre öğretmenler eğitim programını uygulama sırasında sorunlar yaşamakta, programın soyut kavramlar içerdiğini ve bunun da öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini, eğitim programında belirtilen amaçların öğrenci düzeylerinin üzerinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Fırat (2010), yapmış olduğu çalışmada; eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik hazırlanan ilköğretim sosyal bilgiler dersi programını öğretmen görüşlerini alarak incelemiştir. Araştırma betimsel bir çalışma olup özel eğitim sınıf öğretmenleriyle yapılmıştır. Eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrenciler için hazırlanan sosyal bilgiler programının değerlendirilmesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini almak için geliştirilen bir anket ile öğretim programının içeriğine, öğrenme-öğretme süreçlerine, hedeflerine ve değerlendirme öğelerine ilişkin veriler bu ankette toplanmıştır. Programda yer alan içeriğin öğrenci merkezli eğitime uygun olmadığı, programda yer alan amaçların eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olmadığı ve öğrencinin günlük yaşamda kullanabileceği işlevsellikte olan bilgiler olmadığı, programda yer alan öğrenme-öğretme süreçlerinin eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrenciler için ayrılan sınıfların fiziki durumunun, bu özelliklere sahip öğrencilere uygun olmadığı, sınıflarda bulunan araç-gereçlerin programı uygulamak için yeterli olmadığı, programda yer alan değerlendirme çalışmaları örneklerinin yetersiz olduğu ve programın değerlendirme boyutunda yer alan ölçütlerin eğitilebilir zihin yetersizliği olan öğrenciler için uygun olmadığı saptanmıştır.

Karabulut (2012), yaptığı çalışmada eğitim uygulama okulu eğitim programını öğretmen görüşlerini alarak değerlendirilmesini incelemiştir. Bu çalışma eğitim uygulama okullarında çalışan 15 öğretmenin görüşünün alındığı ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin uygulandığı niteliksel bir çalışmadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler, programın öğretim yöntemleri, işleniş ve değerlendirme yönlerinden uygun olmadığı yönünde görüşler bildirmişler, amaç ifadelerinde de davranışsal şekilde ifade edilmeyen amaçların olduğunu belirtmektedirler. Eğitim uygulama okulu eğitim programının yeniden gözden geçirilerek programın yeniden geliştirme çalışmasının yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Duzcu (2015), yapmış olduğu çalışmada özel eğitim mesleki eğitim merkezi Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırmada karma model kullanılmıştır. Özel eğitim mesleki eğitim merkezinde çalışan 110 öğretmenin anket yoluyla görüşleri alınarak, dört kurum yöneticisi ile görüşme ve dört sınıfta gözlem yapılmıştır. Katılımcı görüşleri ile doküman analizinden elde edilen sonuçlara göre programın birçok yönden eksiklikleri olduğu saptanmıştır. Özellikle; özel amaç ve davranışlar ve içerikte, ölçme yöntem/yaklaşım/tekniklerinde ve öğretim materyallerinde eksikliklerin olduğu belirlenmiştir.

Demir (2017) de yaptığı çalışmada hafif (eğitilebilir) zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik hazırlanan ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi programını öğretmen görüşlerini alarak değerlendirilmesini incelemiştir. Araştırma, 114 öğretmenin katılımı ile tarama türünde betimsel bir çalışma oluşturularak gerçekleştirilmiştir. 40 maddeden oluşan anket ile öğretim programının içeriğine, hedeflerine, öğrenme-öğretme süreçlerine ve değerlendirme öğelerine ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretim programının zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için tam olarak uygun olmadığı ve ders saatinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Odom ve Fewell (1983) yaptıkları çalışmada yetersizliği olan bireyler için bir mesleki eğitim programı modeli tasarlamayı amaçlamışlardır. Gereksinimleri göz önüne alarak bir mesleki eğitim programı modeli tasarlamışlardır. Önerilen modelde, hafif, orta ve ağır gruplar için mesleki eğitim planı hazırlanmıştır. Eğitim planına dahil olan yetersizlik türü de belirtilmiştir. Bu model; yapı, hedefler, ilgili profesyonel destek, mesleki eğitim planı ve müfredat / faaliyetler, değerlendirme ve iş eğitimi vb. detaylarından oluşmaktadır. Mesleki eğitimler hakkında görüş almak üzere bir anket uygulanmıştır. Toplanan veriler, önerilen modeldeki önerileri ölçmek için istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Başlıca bulgular, yetersizliği olan bireylerin rehabilitasyonunda yardımcı olduğunu, tüm müdürler ve mesleki eğitimcilerin bu modeli benimsemeye istekli olduğu, uygulamasında asgari veya hiç ek fon gerekli olmadığı için merkezlerde

çalışan meslek öğretmenlerinin bu modeli kendi merkezlerinde kolay bir şekilde yönetebileceği ve görüşlerin olumlu olduğu tespit edilmiştir.

EE, Jessi ve Soh (2005) yaptığı çalışmada özel gereksinimli çocuklar için hangi programın işlevsel olacağını araştırmıştır. Öğretmenlerin özel gereksinimli çocukların eğitimi konusundaki ve hazırlanmış olan programa yönelik görüşleri anketle alınmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde, programda özel gereksinimli öğrencilerin günlük yaşamda uygulayabilecekleri ve genelleyebilecekleri becerilerin yer alması gerektiği belirtilmiştir. Programın daha işlevsel ve anlaşılır hazırlanması öğrencilerin bağımsız ve sosyal becerilerini geliştireceği vurgulanmıştır.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde izlenen yöntem, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan üç çeşit veri toplama tekniği vardır. Bunlar; görüşme, gözlem, ve yazılı dokümanların incelenmesidir. Görüşme; bir kişi veya grupta yapılabilen amaçlı sohbetleri ifade eder. Görüşme; yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme şeklinde sınıflandırılmaktadır (Uzuner, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanacaktır.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, bir dizi soru sorulmaktadır (Kırcaali İftar, 2004). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı, görüşmenin yapıldığı kişiye soruları sorarken gerektiğinde ek açıklamalar yaparak cevapların daha ayrıntılı verilmesini sağlayabilir (Gay, 1996, Akt.: Acar, 2000). Bu tip görüşmelerde görüşmeci ile görüşülen kişi arasında görüşülenin cevaplarına bağlı olarak konuyu derinlemesine açma, inceleme ve tartışma ortamı oluşturulabilir (Cavkaytar, 2002).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'da özel eğitim meslek okullarında görev yapan ve araştırmaya gönüllü katılmayı kabul eden 15 özel eğitim öğretmen oluşturmuştur. Görüşmenin yapılması için gerekli izinler alınarak öğretmenlere

araştırmayla ilgili bilgi verilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenler gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmışlardır. Görüşmeler öğretmenlerin uygun olduğu vakitlerde ve ders saatlerini aksatmayacak şekilde planlanmıştır. Görüşmeler öğretmenler odasında, boş sınıflarda ve rehberlik servisinde birebir gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.1 Görüşme yapılan özel eğitim öğretmenlerinin demografik bilgileri

Öğretmenin Kod Numarası	Cinsiyeti	Mesleki Kıdem	Mezun Olduğu Program Türü	Uygulanan Programın Sınıf Düzeyi	Katıldıkları Hizmet İçi Eğitim Programları
1	E	16-20	Zihin Engelliler Öğretmenliği	Birleştirilmiş Sınıf (10-11-12)	ÖEHİP
2	K	6-10	Zihin Engelliler Öğretmenliği	9	ÖEHİP
3	E	6-10	Zihin Engelliler Öğretmenliği	Birleştirilmiş Sınıf (10-11-12)	KHİP
4	E	11-15	Zihin Engelliler Öğretmenliği	Birleştirilmiş Sınıf (10-11-12)	Diğer
5	E	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	Birleştirilmiş Sınıf (10-11-12)	KHİP
6	K	16-20	Zihin Engelliler Öğretmenliği	9	SP
7	K	6-10	Zihin Engelliler Öğretmenliği	9	ÖEHİP
8	K	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	11	
9	K	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	10	Diğer
10	E	1-5	İşitme Engelliler Öğretmenliği	11	
11	K	11-15	İşitme Engelliler Öğretmenliği	11	
12	E	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	9	
13	E	16-20	İşitme Engelliler Öğretmenliği	11	ÖEHİP
14	K	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	10	
15	E	1-5	Zihin Engelliler Öğretmenliği	9	

Tablo 3.1’ de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenlerin cinsiyet bilgilerine bakıldığında 8’i erkek,7’si de kadındır. Mezun oldukları program türlerine bakıldığında 11 öğretmen zihin engelliler öğretmenliği bölümünden, 3 öğretmen işitme engelliler öğretmenliği bölümünden, 1 öğretmen de diğer (eğitim programı ve öğretimi) bölümden mezundur. Mesleki kıdemlerine bakıldığında 7 öğretmen 1-5 yıl arasında, 3 öğretmen 6-10 yıl arasında, 2 öğretmen 11-15 yıl arasında, 3 öğretmen de 16-20 yıl arasında mesleki

kıdeme sahiptir. Özel eğitime ilişkin katılmış oldukları özel eğitim programlarına bakıldığında zihin engelliler sertifika programına 2 öğretmen, özel eğitime ilişkin diğer hizmetiçi programlara 4 öğretmen, kaynaştırmaya ilişkin hizmetiçi programlara 2 öğretmen, diğer programlara ise 2 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeylerine bakıldığında 5 öğretmen 9.sınıfta, 2 öğretmen 10. Sınıfta, 4 öğretmen 11. Sınıfta, 4 öğretmen de birleştirilmiş sınıfta (10. , 11. , 12. sınıfların bir arada eğitim gördükleri sınıf) görev yapmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Oluşturulan bu form uzman geçerliliğinin saptanması amacıyla 2 uzman tarafından incelenmiş ve form uygun hale getirilmiştir. Soruların anlaşılabilirliğini ölçmek amacıyla 2 özel eğitim öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Çalışma, özel eğitim mesleki eğitim merkezlerinde çalışan gönüllü 15 öğretmen ile görüşülerek yapılmıştır.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programının Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri

1.Öğretmenlerin programın amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olarak ifade edilip edilmediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- b. Amaçların ulaşılabilir amaçlar olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2.Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- b. Özel eğitim meslek okulu akademik programının içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınıp alınmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- c. Programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- d. Programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilip verilmediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

3.Öğretmenlerin programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- b. Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

4.Öğretmenlerin programın işlevselliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik görüşleriniz nelerdir?
- b. Özel eğitim meslek okulu akademik programının ders sonu değerlendirme sürecinde size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nedir?
- c. Özel eğitim meslek okulu akademik programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

5.Öğretmenlerin programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?

- a. Günlük ve yıllık plan hazırlanırken özel eğitim meslek okulu akademik programının size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nelerdir?
- b. BEP hazırlamada özel eğitim meslek okulu akademik programının size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

3.4. Veri Toplama Süreci

Görüşmeye başlamadan önce tüm öğretmenlere yapılacak olan çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiştir. Görüşmeler, görüşme yapılacak öğretmenlerin uygun olduğu saatlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler boş sınıflarda, rehberlik servislerinde, öğretmenler odasında birebir yapılmıştır. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Sorular hazırlanan görüşme formundaki sıraya göre sorulmuştur. Görüşmeler ortalama 17 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma için özel eğitim sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerin ses kayıtlarından elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılmış ve araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde temel olarak yapılan işlem, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, anlaşılır bir biçimde organize etmek ve yorumlamaktır. Bu kapsamda toplanan verilerin önce kavramsallaştırılarak sonradan ortaya çıkan kavramlara göre mantıksal bir şekilde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Her katılımcı için ayrı birer görüşme döküm formu oluşturularak bu formlardaki kayıtlar birebir şekilde aktarılmıştır. Elde edilen veriler doğrudan alıntılarla desteklenerek bulgular tanımlanmış ve bu bulgular araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerliği oluşturmayı sağlayan en önemli özellikler, araştırma alanına olan yatkınlık, yüz yüze görüşmeler ile ayrıntılı ve derinlemesine bilgi toplama, gözlem yoluyla doğrudan ve olayın geçtiği doğal ortam içinde bilgi toplama, uzun süreli bilgi toplama ve elde edilen bilgilerin doğrulanması için alana geri gidebilme ve ek bilgi toplama olanağının olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Yapılan görüşmelerin aktarıldığı verilerin geçerliliğinin sağlanması için alandan bir uzman görüşü alınmıştır. Rastlantısal olarak seçilen ses kayıtları bir uzmana dinletilmiş ve yazılı veri kayıtlarıyla

karşılaştırılmıştır. Böylece araştırma için yapılan görüşmelerdeki verilerin gerçeği yansıtması sağlanmıştır.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde özel eğitim öğretmenlerinin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın değerlendirilmesine yönelik görüşmelerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin programın amaç ifadelerine ilişkin görüşleri

Öğretmenlerin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın amaç ifadelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar ve frekans (f) dağılımına ilişkin bilgilere tablo 4.1' de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin programın amaç ifadelerine ilişkin görüşleri

Görüşler	f
Amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilirliğine ilişkin görüşler	
Ölçülebilir ve izlenebilir ifadeler	6
Daha açıklayıcı ifadeler olmalı	3
Hedef davranışı tanımlamadığı için ölçülebilir ve izlenebilir olmaması	3
İfadelerin soyut olması	2
Ölçülebilir ve gözlenebilir ifadeler değil	1
Amaçların ulaşılabilirliğine ilişkin görüşler	
Ulaşılabilir amaçlar	6
Yetersiz	1

Ulaşılabilir olması öğrencinin performansına göre farklılık gösterir	6
Kısmen ulaşılabilir amaçlar	2

Tablo 4.1’ de amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olarak ifade edilip edilmediğine ilişkin görüşlere bakıldığında, bu amaçların ölçülebilir ve izlenebilir ifadeler olduğuna ilişkin 1. Katılımcının “*Bence yeterli. Anlaşılabilir. Sıkıntı yaşamıyoruz bu zamana kadar*” şeklinde görüşü yer almaktadır. Bu ifadelerin yanı sıra programda yer alan amaçların hedef davranışı tanımlamadığı için ölçülebilir ve gözlenebilir olmadığına ilişkin ifadeler yer almaktadır. 5. katılımcının ifadesinde amaçların hedef davranışı karşılamadığına ilişkin “*Kesinlikle ölçülebilir ve gözlenebilir olduğunu düşünmüyorum. Çünkü; zaten bizim aslında hedef davranış yazarken ki 4 koşulumuzun 4 ünü de barındırmıyor içinde. İşte davranış, koşul, ölçüt. Bunların hepsini içinde barındırmıyor. Doğal olarak da barındırmadığı için aslında ölçülebilir ve gözlenebilir sınırlarda uygun değil*” ifadesi yer almaktadır. Diğer yandan programda yer alan amaç ifadelerinin daha açıklayıcı olması gerektiği ve amaç ifadelerinin soyut kaldığı yönünde de görüşler bulunmaktadır. 3. Katılımcının amaç ifadelerinin daha açıklayıcı olması gerektiğine ilişkin “*Biraz daha açıklayıcı olabilir. Çok genel şeyler var. Biraz daha hani bu amaçları yazmak zor bir şey gerçekten. Gerçekten ne istediğinizi söylemek lazım, anlatmak lazım. Daha anlaşılır olmak lazım. O konuda biraz sıkıntıları var. Biraz daha özel olmalı, biraz daha net olmalı*” ifadesi yer almaktadır.

Amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olarak ifade edilip edilmediğine ilişkin görüşlere bakıldığında, bu amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olduğuna ilişkin ifadeler yer alırken, programda yer alan amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olması için bu amaçların daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. Programdaki amaçlarda yer alan soyut ifadelerin amaçların ölçülebilirlik ve izlenebilirlik düzeylerini olumsuz olarak etkilediğini, bu sebeple amaç ifadelerinde somut ifadelerin yer alması gerekmektedir.

Tablo 4.1’de amaçların ulaşılabilirliğine ilişkin görüşlere bakıldığında öğretmenlerin amaçlara ulaşabildiğini 15. Katılımcı “*Öğrenciye uyarlandığı zaman*

ulaşabilir. Öyle olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade etmiştir. Ancak; amaçların yetersiz olduğu, kısmen ulaşılabildiği konusunda görüşler vardır. 11. Katılımcının bu konuda “Yani dediğim gibi genel ifadeler kullanıldığı için hani kesin bir netlik yok amaçlarda. Kısmen diyelim” görüşü yer almaktadır. Tabloya bakıldığında amaçların ulaşılabilir olmasının öğrencinin performansına göre değiştiği konusunda birçok görüş yer almaktadır. 7. Katılımcının bu konuda “O öğrenciye göre değiştiği için. Mesela bir öğrenci okuma yazmada yüzde yüz doğrulukta okuyabilirken bana göre bir öğrencinin yüzde seksen yüzde yetmiş belki yüzde altmış okuyor olması yeterli, o dönem sonunda ya da o yılın sonunda” ifadesi yer almaktadır.

Amaçların ulaşılabilirlik düzeyleri incelendiğinde amaçlara ulaşabilmede önemli olan noktanın öğrencinin performansına göre farklılık gösterdiği ve öğrencinin performansına uygun amaçlar seçildiğinde bu amaçlara ulaşılabilirdiği görülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin performans düzeylerinin arasında çok fazla fark olması sebebiyle ulaşılacak amaçların yetersiz kaldığı görülmektedir.

4.2. Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri

Öğretmenlerin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın içeriğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar ve frekans (f) dağılımına ilişkin bilgilere tablo 4.2' de yer verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri

Görüşler	f
Programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygunluğuna ilişkin görüşler	
Uygun	7
Kısmen uygun	2
İçerik ile amaçlar uyuşmamaktadır	1
Yetersiz	5
Özel eğitim meslek okulu akademik programının içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınmasına ilişkin görüşler	
Uygun	2

Sınıflardaki öğrenci özelliklerinin farklılıklarına göre yetersiz kalmaktadır	5
Sınırlı kalmaktadır	2
Öğrencilerin özellikleri dikkate alınmamış	5
Program uygulamaya yönelik hazırlanmalı	1
Programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınmasına ilişkin görüşler	
Uygun	4
Kısmen uygun	3
Günlük hayattaki becerilere yer verildiği için faydalı	1
Programda yer alan sosyal alanlarla ilgili konular geliştirilmeli	1
Yetersiz	6
Programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine ilişkin görüşler	
Dikkate alınarak hazırlanmış	2
Kısmen yer verilmiş	3
Daha ayrıntılı olmalı	2
Dikkate alarak hazırlanmamış	4
Yetersiz	4

Tablo 4.2’ de programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygunluğuna ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerin programı uygun, kısmen uygun olarak değerlendirdiği ifadeler yer almaktadır. 4. Katılımcının bu konudaki ifadeleri “*Evet matematik programında matematiğe ilişkin amaçlar var. Ritmik saymalar ünitesine ritmik sayma becerileri verilmiş. Ne bileyim, dört işlem ünitesinde dört işleme ilişkin beceri, davranışlar, kazanımlar hedef alınmış. Dolayısıyla uygun. Çok da gözüme çarpan çarpıklık yok yani*” şeklinde yer almaktadır. İçerik ve amacın uyummadığına ve yetersiz olduğuna yönelik görüşler de bulunmaktadır. Bu konuda 5. Katılımcının ifadesi “*Çünkü; biz mesela akademik ders veriyoruz ama sosyal hayat becerilerimizin amaçları hiç de sosyal hayata uygun değil şey olarak. İş hayatına uygun değil. Orada iş ahlakı alınabilirdi belki giriş olaraktan. Ders olarak veriliyor*” şeklinde yer almaktadır.

Programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygunluğuna ilişkin görüşlere bakıldığında mevcut içeriğe uygun amaçlar hazırlandığı ifade edilmiştir.

Programda yer alan bazı amaçların içerikle örtüşmediği vurgulanmıştır. Diğer yandan, programda yer alan amaçların içeriğe uygun olarak hazırlanmadığı, yetersiz kaldığı ve konuda amaçların geliştirilerek içeriğe daha uygun olarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir.

Tablo 4.2 de Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınmasına ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerin bir kısmı uygun olduğu yönündeki düşüncelerini ifade ederken bu amaçların sınıftaki öğrencilerin özellikleri dikkate alındığında yetersiz kaldığı ve bu amaçların uygulamaya yönelik olarak hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Bu konuda 14. Katılımcının ifadesi “*Öğrencilerin özelliklerinin dikkate alındığını düşünmüyorum. Özellikle genel bir, uuuu, içerik analizi yapıldığını düşünüyorum. Ama aslında özel eğitimde tamamen öğrenciye göre programın oluşması gerekiyor. Bu içeriklerin de daha çok ortaokul, ilkokul ve lise müfredatına bakılarak kolayları alınmış gibi hissediliyor, bizim programa bakıldığında. Özel eğitim öğrencilerinin özelliklerine çok fazla dikkat edilmemiş*” şeklinde yer almaktadır. 13. Katılımcının ifadesinde ise “*Yani bence hani uygulamayı devamlı işte hayatta tutulmalı, hani onlar diri tutulmalı, öğretilenler. Bence program biraz daha böyle hani uygulama ayağının zenginleştirilmesi belki çok daha faydalı olabilir gibi geliyor bana*” yer almaktadır.

Programın içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özelliklerinin dikkate alınmasına ilişkin görüşler dikkate alındığında öğrencilerin özelliklerinin dikkate alındığı görüşlerinin yer alması ile beraber daha çok programın öğrenci özelliklerine göre yetersiz kaldığı ve geliştirilmesi gerektiğine ilişkin ifadeler belirtildiği görülmektedir.

Tablo 4.2 de programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınmasına ilişkin görüşler incelendiğinde programın bu ölçütlere uygun, kısmen uygun olarak hazırlandığı ve günlük hayattaki becerilere yer verildiği için faydalı görüldüğü ifadeler yer almaktadır. Bu konuda 12. Katılımcının “*Evet, dikkate alınarak hazırlandığını gördüm, biliyorum. Çünkü; işte sosyal hayat dersi kapsamında çocuğun topluma uyumu için sinema gezisi işte eee çevre dolaşması*

ve buna benzer çocuğun sosyalleşmesini sağlayacak kazanımlar var. Yani kendi programımı hazırlarken evet” şeklindeki ifadesi yer almaktadır. Programda bulunan sosyal alanlarla ilgili konuların geliştirilmesi gerektiği ve programın yetersiz olduğu da ifade edilen görüşler içerisinde yer almaktadır.3. katılımcının bu konudaki ifadeleri “Çok basit konular ve güncel de değil. Artık kapanan kurumlar var, değişen sistemler var. Çok geliştirilebilir. Özellikle sosyal hayat çok basit geliyor bana” şeklinde yer almaktadır.

Programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınmasına ilişkin görüşlere bakıldığında uygun ya da kısmen uygun olmakla birlikte, programın sosyal alandaki konularla ilgili ve öğrencilerin düzeyine uygunluğuna bağlı olarak yeniden güncellenerek düzenlenmesi gerektiğine ilişkin ifadelerin belirtildiği görülmektedir.

Tablo 4.2 de programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilmesine ilişkin görüşler incelendiğinde dikkate alınarak hazırlandığına yönelik görüşlere bakıldığında 4. Katılımcının ” *Evet sosyal yaşam becerilerinde bilinçli tüketicilik var, bireysel ve toplumsal faydaya ilişkin. Çevre ve çevre sorunları var sosyal yaşam becerilerinde. Onlar dikkate alınmış hem kişinin kendi temizliği, özbakımı şusu busu falan. Hem de topluma ilişkin toplumsal faydası gözetilmiş diye düşünüyorum sosyal hayat programında*” şeklindeki ifadesi yer almaktadır. Diğer yandan bu konudaki görüşlerde kısmen dikkate alındığına, dikkate alınarak hazırlanmadığına, daha ayrıntılı olarak hazırlanması gerektiğine ve yetersiz olduğuna yönelik ifadeler de yer almaktadır. 12. Katılımcının ifadesinde “*Ya genel ifadeler kullanılıyor ama burada iş aslında sınıf öğretmeninde bitiyor. Çocuğun mevcut ihtiyacına göre, ailesinin ihtiyacına göre o amaçlar içerisinden seçip kullanabiliyorsun. Çoğu yer almıyordur da kısmen yani kısmen diyebiliriz*”

Programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilmesine ilişkin görüşlere bakıldığında dikkate alınarak hazırlandığına ilişkin görüşler yer almaktadır. Ancak; genel olarak ifadelere bakıldığında programın bu konuda yetersiz kaldığına ve daha ayrıntılı bir şekilde hazırlanması gerektiğine ilişkin

görüşler bulunmaktadır. Diğer yandan amaçların kısmen ulaşılabildiği ve yetersiz olduğu konusunda yer alan ifadeler bulunmaktadır.

4.3. Programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşler

Öğretmenlerin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar ve frekans (f) dağılımına ilişkin bilgilere tablo 4.3 de yer verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri

Görüşler	f
Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşler	
Yeterli	1
Öğretmen etkinlikleri kendisi zenginleştirmeli	2
Etkinlikler programda örnek olarak yer aldığı için zenginleştirilmeli	1
Yetersiz	11
Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşler	
Amaçlar etkinliğe dönüştürülebiliyor	11
Uygun ortam olduğu sürece amaçlar etkinliğe dönüştürülebilir	1
Kısmen dönüştürülebilir amaçlar	2
Farklı kaynaklardan faydalanıldığında amaçlar etkinliğe dönüştürülebilir	1

Tablo 4.3' e bakıldığında öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşlerde yeterli olduğu ve öğretmen etkinlikleri kendisi zenginleştirmeli bulguları yer almaktadır. Zaten bir özel eğitimcinin onlara ihtiyacı yoktur ki kendi etkinliğini çıkartır. 4. Katılımcının ifadeleri “*zaten bir özel eğitimcinin onlara ihtiyacı yoktur ki kendi etkinliğini çıkartır. Zaten bir özel eğitimciye gerek yok, şu oyunu oynat dememelisin bir özel eğitimciye şunu yaparken*” şeklinde yer almaktadır. Bununla birlikte etkinlikler

sadece örnek olarak verildiği için daha fazla zenginleştirilmesi gerektiği ve yetersiz olduğu konusundaki görüşler daha fazladır.

Öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşler incelendiğinde genel olarak etkinliklerin yetersiz olduğu ve zenginleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte etkinliklerin yeterli olduğu ve etkinlikleri öğretmenin de zenginleştirebileceği konusunda ifadeler bulunmaktadır.

Tablo 4.3 de öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşler incelendiğinde amaçların etkinliğe dönüştürülebildiğine, uygun ortam olduğu sürece amaçların etkinliğe dönüştürülebildiğine, kısmen dönüştürülebilir amaçlar ve farklı kaynaklardan faydalanıldığında amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin bulgular yer almaktadır. Dönüştürülebilir. 9. Katılımcının bu konudaki ifadesi “*Evet, o da yine öğretmenin elinde ama. Onlar sadece bir ipucunu verip devamında etkinlik şeklinde dramaya çevirebilirsin. Sosyal etkinlik şeklinde dışarıda çalışabilirsin. Yapılabilir. Çevrilebilir*” şeklinde yer almaktadır.

Öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşler dikkate alındığında genel olarak amaçların etkinliğe dönüştürülebildiğine ulaşılabilmektedir. Bunun yanında amaçları etkinliğe dönüştürebilmek için uygun ortamın sağlanması ya da farklı kaynaklardan faydalanılması gerektiği, bazı amaçlara kısmen ulaşıldığı bilgileri yer almaktadır.

4.4. Programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşler

Öğretmenlerin Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar ve frekans (f) dağılımına ilişkin bilgilere tablo 4.4 de yer verilmiştir.

Tablo 4.4 Öğretmenlerin programın değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri

Görüşler	f
Özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan amaçların değerlendirilebilirliğine ilişkin görüşler	
Amaçlar değerlendirilebilir nitelikte hazırlanmış	10
Bazı amaç ifadeleri ölçülebilecek düzeyde iken, bazı amaç ifadeleri ölçülemeyecek düzeyde hazırlanmış	1
Amaç ifadeleri ölçmeye ve değerlendirmeye uygun değil	4
Özel eğitim meslek okulu akademik programının ders sonu değerlendirme sürecindeki rehberliğine ilişkin görüşler	
Faydalıyorum ama geliştirilmesi gerekiyor	2
Kısmen faydalıyorum	3
Faydalanmıyorum	6
Öğrencilerin performanslarının birbirinden çok farklı olması sebebi ile faydalanamıyorum	2
Farklı programlardan da faydalanarak bu programı kullanıyorum	1
Yetersiz	1
Özel eğitim meslek okulu akademik programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin görüşler	
İşlevsel	3
Kısmen Yeterli	2
Geliştirilmeli	5
Yetersiz	4
Çok zaman aldığı için işlevsel değil	1

Tablo 4.4 de Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların değerlendirilebilirliğine ilişkin görüşler incelendiğinde amaçlar değerlendirilebilir nitelikte hazırlandığına ilişkin görüşler yer almaktadır. 5. Katılımcının ifadeleri “*Kesinlikle yani. Zaten hani öğretimi desenleyebildiğimiz için aslında değerlendirilir bir nitelikli hale geliyor. Ama yine aynı konuya geleceğim. Program geniş olmadığı için sadece onları değerlendirebiliyoruz. Ama var olanları çok rahat değerlendirebiliyoruz tabii*” şeklinde yer almaktadır. Bununla birlikte bazı amaç

ifadeleri ölçülebilecek düzeyde iken, bazı amaç ifadeleri ölçülemeyecek düzeyde hazırlanmış olduğuna ve amaç ifadelerinin ölçmeye ve değerlendirmeye uygun olmadığına ilişkin görüşler yer almaktadır. 7. Katılımcının ifadesi “ *Hi o zaman yine ölçülebilir gözlenebilir ortaya çıkıyor. Aslında değerlendirme deyince uygun olmuyor. Çünkü ben neye göre karar vereceğim? Mesela sınav yaparken çocuğa ne yapalım? Toplama becerisi diyelim mesela. İşte yüzde yüz doğrulukta mı toplamasını bekliyorum? Ya da en azından bir yakın mı toplamasını bekliyorum? Ya da büyük sayıyla küçük sayıyı mı toplamasını bekliyorum sadece?*” şeklinde yer almaktadır.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nda yer alan amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik görüşlere bakıldığında amaçların değerlendirilebilir olduğu yönündeki ifadelerle beraber, amaçların değerlendirilebilir olabilmesi için gözlenebilir ve ölçülebilir ifadelerle yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 4.4 de Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın ders sonu değerlendirme sürecindeki rehberliğine ilişkin görüşler incelendiğinde faydalaniyorum ama geliştirilmesi gerekiyor, kısmen faydalaniyorum, faydalanmıyorum, öğrencilerin performanslarının birbirinden çok farklı olması sebebi ile faydalanamıyorum, farklı programlardan da faydalanarak bu programı kullanıyorum, yetersiz şeklindeki bulgular yer almaktadır.15. katılımcının ifadesi “*elbette faydalandığımız oluyor, açıp bakıyoruz elbette. Ama birebir de uygulamıyoruz. Muhtemelen çoğunlukla değiştirmemiz, güncellememiz gerekiyor*” ,1.katılımcının ifadesi de “*bireysel farklılıklar nedeniyle her zaman aynı sonucu vermiyor. Kendi yöntemlerimizle o sorunları çözüyoruz*” şeklinde yer almaktadır.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın ders sonu değerlendirme sürecindeki rehberliğine ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerin ders sonu değerlendirmede farklı kaynaklardan faydalandıkları, ders sonu değerlendirme sürecinin geliştirilmesi gerektiği, öğrenci performanslarının çok farklı olması sebebi ile ders sonu değerlendirmede faydalanamadıkları, bazı öğretmenlerin kısmen faydalandıkları bazı öğretmenlerin ise hiç faydalanmadıkları belirtilmiştir.

Tablo 4.4 de Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin görüşler incelendiğinde işlevsel ve kısmen yeterli olduğu görüşleri yer almaktadır. 14. Katılımcının ifadesi “ Çok işlevsel değil ama pratik olduğu için uyguluyoruz. Aslında daha üniversitede öğrendiğimiz gibi daha çok geniş boyutta bir ölçek hazırlanması gerekiyor. Ama o da çok pratik değil tabi. Bir sürü öğrencimiz var. Hepsine ayrı her öğrettiğimiz konu için öyle bir amaç, çizelge, ölçek hazırlamaya çalışsak, bu sefer de çok uygulanabilir olmaz. Kendi adıma yine işlevsel kullandığım bir ölçek aracı” şeklinde yer almaktadır. Aynı zamanda geliştirilmesi gerektiği, çok zaman aldığı için işlevsel olmadığı ve yetersiz olduğu konusundaki görüşler yer almaktadır. 5. Katılımcının ifadesi “Yani kullanılabiliyor ama ben öneri sunamadım. Fakat çok daha geliştirilebileceği kanaatindeyim değerlendirme ölçeklerini” şeklinde yer almaktadır.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin ifadelerle bakıldığında genel olarak değerlendirme araçlarının geliştirilmesi gerektiğine yönelik bulgular yer almaktadır.

4.5. Programın işlevselliğine ilişkin görüşler

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın işlevselliğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen yanıtlar ve frekans (f) dağılımına ilişkin bilgilere tablo 4.5 de yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin programının işlevselliğine ilişkin görüşleri

Görüşler	f
Günlük ve yıllık plan hazırlanırken özel eğitim meslek okulu akademik programının sınıf öğretmenine rehberlik düzeyine ilişkin görüşler	
Faydalaniyorum	4
Kısmen faydalaniyorum	3
Programda yer alan amaçları kendim geliştirerek kullanıyorum	3
Programdaki amaçları genellikle böp hazırlamak için kullanıyorum	1
Programdaki amaçlar yetersiz kaldığı için başka kaynaklardan faydalanarak plan	3

hazırlıyorum	
Müfredatta e kpss ye yönelik amaçlar yer almadığı için yıllık ve günlük plan hazırlarken sıkıntı yaşıyorum	1
Bep hazırlamada özel eğitim meslek okulu akademik programının sınıf öğretmenine rehberliğine ilişkin görüşler	
Faydalaniyorum	4
Kısmen faydalaniyorum	5
Programda yer alan amaçları kendim geliştirerek kullanıyorum	3
Bepi farklı kaynaklardan faydalanarak oluşturuyorum	3

Tablo 4.5’ de günlük ve yıllık plan hazırlanırken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyine ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerin faydalaniyorum, kısmen faydalaniyorum, programda yer alan amaçları kendim geliştirerek kullanıyorum, programdaki amaçları genellikle böp hazırlamak için kullanıyorum, programdaki amaçlar yetersiz kaldığı için başka kaynaklardan faydalanarak plan hazırlıyorum ve müfredatta E KPSS ye yönelik amaçlar yer almadığı için yıllık ve günlük plan hazırlarken sıkıntı yaşıyorum konusundaki ifadeler belirtilmiştir.7. katılımcının ifadesi “*Yani yine dediğim gibi rehberlik ediyor. Etmiyor değil. Sonuçta hepimiz bir şekilde sıralamayı takip etmeye çalışıyoruz müfredatta dayalı. Ama yüzde yüz değil. Yani yine kısmen, yüzde ellî*” şeklinde yer almaktadır. 1. Katılımcının ifadesi de “*Yıllık ve günlük plan arasında açısından sıkıntı yok. Ancak; çocukların ilerde karşılaşacağı, örneğin; E KPSS sınavı müfredatını tam karşılamıyor. Sorularını karşılamıyor. Böyle bir sıkıntımız var*” şeklinde yer almaktadır.

Günlük ve yıllık plan hazırlanırken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyine ilişkin görüşler incelendiğinde bazı öğretmenlerin programdan faydalandıklarını, ancak; genel olarak günlük ve yıllık plan hazırlarken farklı kaynaklara ihtiyaç duydukları, özellikle programda E KPSS konusunda sıkıntı yaşadıkları bulguları elde edilmiştir.

Tablo 4.5 de bireyselleştirilmiş eğitim programı (bep) hazırlamada Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyine ilişkin

görüşler incelendiğinde faydalaniyorum, kısmen faydalaniyorum, programda yer alan amaçları kendim geliştirerek kullanıyorum ve bepi farklı kaynaklardan faydalanarak oluşturuyorum konusundaki ifadeler yer almaktadır. 13. katılımcının ifadesinde “*Bep te ediyor. Bep te ediyor . Ya ben bu programa bağlı kalmayı tercih ediyorum. Çünkü; hani kaynak sıkıntısı çekmiyorsunuz. Gerçi hoş hani ben mesela kendi öğrencilerimizin kendisine özel de materyal hazırladım. Bunda hiç sıkıntı da yaşamam da. Bir okuma yazmada mesela çocuk okuma yazma bilmiyorsa, ki bizim işte bir işte 9. Sınıfta böyle bir okuma yazmaya hazırlık gibi şeyimiz var. Onda bile belki biraz faydalaniyorum. Ama okuma yazma haricinde diğerlerinde faydalaniyorum*” yer almaktadır. 7. Katılımcının ifadesi de “*Yani öğrenciyle ben bep hazırlarken öğrenciye uygun oradan çektiğim amaçlar oluyor. Takip ediyorum bir şekilde baktığımda yetmiyor. Bu bana olmaz, bu öğrencime olmaz diyorum. Ya da işte burada ekstra şu olmalı diyorum. Ya o yüzden de yine kısmen olmuş olmuyor. Hani yetiyor ama çok az yetiyor gibi bir şey aslında*” şeklindedir.

Bep hazırlamada Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı’nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyine ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmenlerin bep hazırlarken programdan faydalandıkları, ancak; ek kaynaklara ihtiyaç duydukları bulguları elde edilmiştir.

V. BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Tartışma

Yapılan görüşmelerde katılımcıların değerlendirdiği ilk konu programın amaç ifadeleri olmuştur. Katılımcılardan bu doğrultuda amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olarak ifade edilip edilmediğine ve amaçların ulaşılabilir amaçlar olup olmadığına yönelik görüşleri alınmıştır. İfadeler incelendiğinde amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olduğu konusundaki olumlu görüşler bulunmakla beraber, bu ifadelerin ölçülebilir ve izlenebilir olmadığı konusunda da görüşler yer almaktadır. Diğer yandan amaçların ulaşılabilir amaçlar olup olmadığına yönelik görüşler incelendiğinde olumlu görüşler yer alırken, bu amaçların ulaşılabilirlik konusunda yetersiz kaldığına dair ifadeler yer almaktadır.

Katılımcıların Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olduğu konusunda olumlu görüşleri yer alırken, bu amaçlarda yer alan ifadelerin soyut kaldığı, yetersiz olduğu ve hedef davranışı tanımlamadığı için ölçülebilir ve izlenebilir olmadığına yönelik görüşler daha fazla yer almaktadır. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın amaç ifadeleriyle ilgili yetersizlikler alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Akkuş, 2007) örtüşmektedir. Ulaşılan bulgular sonucunda genel olarak Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olması için daha somut ve açıklayıcı ifadelerle birlikte hedef davranışı karşılayacak nitelikteki ifadelerin yer alması gerekmektedir. Katılımcıların programdaki amaçların ulaşılabilir amaçlar olup olmadığına yönelik görüşlerde; bu amaçların ulaşılabilir amaçlar olduğuna ve ulaşılabilir olmasının öğrencinin performansına bağlı olduğunu, yani öğrencinin düzeyine uygun amaçlar seçildiğinde ulaşılabilir olduğu konusundaki ifadeler yer

almaktadır. Amaçların genel olarak ulaşılabilir nitelikte olduğu alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Çiçek, 1995) paralellik göstermektedir. Ulaşılan bulgular sonucunda programda yer alan amaçlar öğrencinin düzeyine uygun olarak seçildiğinde genel olarak ulaşılabilir olduğu görülmektedir. Diğer yandan amaçların bazı öğrencilerde yetersiz kaldığı için geliştirilmesi gerekmektedir.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın içeriğine yönelik olarak, katılımcılardan; programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşler, programın içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınıp alınmadığına ilişkin görüşler, programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşler, programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilip verilmediğine ilişkin görüşler alınmıştır.

Katılımcıların programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşleri incelendiğinde uygun ve kısmen uygun olduğuna yönelik görüşler yer almaktadır. Bazı katılımcılar ise amaçların programın içeriğine uygunluğu konusunda yetersiz kaldığını, 1 katılımcı ise içerikle amacın uyuşmadığını belirtmiştir. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın içeriğindeki yetersizlikler alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Duzcu, 2015; Sanioğlu, 1992) örtüşürken, incelediği programın yeterli olduğunu gösteren çalışma bulgularına da (Duman, 2003) rastlanmaktadır. Diğer çalışmalardaki elde edilen bulgular incelendiğinde içerik ve amacın uygunluğu konusunda daha ayrıntılı hazırlanarak geliştirilmesi ve içeriğin de buna paralel olarak zenginleştirilmesi gerekmektedir. Programının içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınıp alınmadığına ilişkin görüşler incelendiğinde öğrenci özelliklerinin dikkate alındığı konusundaki görüşlerin frekans değeri düşüktür. Programın öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda olan eksiklikleri diğer araştırma bulgularıyla (Alptekin, 2005; Karataş Bezdüz, 1996) paralellik göstermektedir. Diğer görüşlere bakıldığında programın bu konuda sınırlı kaldığı, öğrencilerin özelliklerinin dikkate alınmadığı, sınıflardaki öğrenci özelliklerinin farklılıklarından kaynaklı olarak yetersiz kaldığı ve

programın uygulamaya yönelik hazırlanması gerektiği yer almaktadır. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın öğrenciye uygunluğu konusundaki yetersizlikler alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Demir, 2017) örtüşmektedir. Öğrenci özelliklerinin birbirinden farklı olması sebebiyle programın daha geniş kapsamlı olarak hazırlanması her öğrenci için uygun bir programın oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşler incelendiğinde 1 katılımcı günlük hayattaki becerilere yer verildiği için faydalı olduğunu belirtirken, katılımcılardan bazıları kısmen uygun olduğunu, programda yer alan sosyal alanlarla ilgili konuların geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Programın içerik olarak daha uygun hale getirilmesi gerektiği diğer araştırma bulgularıyla (Gürgür, 2001; EE, Jessi ve Soh, 2005) örtüşmektedir. Frekans değeri en yüksek olan bulgu ise programın bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütlerde yetersiz olduğu görüşüdür. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın bu konudaki yetersizlikleri alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Uzun, 2004) örtüşmektedir. Programın daha yeterli hale gelebilmesi için öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları konulara daha çok yer verilmesi ve sosyal hayat dersindeki konuların arttırılmasının daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilip verilmediğine ilişkin görüşler incelendiğinde ortaya çıkan bulgularda dikkate alınarak hazırlanmış olduğu konusundaki frekans değeri düşüktür. Katılımcıların ifadeleri çoğunlukla programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine kısmen yer verildiği, daha ayrıntılı olması gerektiği, dikkate alınarak hazırlanmadığı ve yetersiz olduğu şeklindedir. Bu çalışmada programın öğrenci-aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilip verilmediğine ilişkin bulgular ile diğer alanyazındaki bulgular (Karabulut, 2012) ile paralellik göstermemektedir. Her ailenin kendi çocuğu için olan beklentisinin farklılaşması sebebiyle programın bu konuda daha ayrıntılı bir şekilde hazırlanması hem aile hem de çocuk için daha faydalı olacaktır.

Programın öğretim süreçlerine yönelik olarak katılımcılardan öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri ve öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşleri alınmıştır.

Öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin bulgularda etkinliklerin yeterli olduğu frekansı en düşüktür. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki öğretim etkinlikleri ile ilgili yetersizlikler diğer araştırma bulgularıyla (Demir,2017) örtüşmektedir. Diğer yandan 2 katılımcı öğretmenin etkinlikleri kendisinin zenginleştirilmesi gerektiğini ifade ederken, diğer katılımcılar etkinliklerin yetersiz olduğunu ve etkinlikler programda sadece örnek olarak yer aldığından zenginleştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Programda yer alan çalışma örneklerinin yetersizliğine ilişkin bulgular (Fırat,2010) diğer araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu konuda bazı öğretmenlerin etkinlikleri kendileri zenginleştirdiği için çok fazla etkinliğe ihtiyaç duymadıkları, bazı öğretmenlerin ise programdaki etkinliklerin artırılmasına ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Öğretim süreci desenlerken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin bulgularda öğretmenlerin amaçları etkinliğe dönüştürmede sorun yaşamadıkları görüşü en yüksek frekanstadır. Diğer katılımcılar da amaçların kısmen dönüştürülebildiğini, uygun ortam olduğu sürece amaçların etkinliğe dönüştürülebildiğini ve farklı kaynaklardan faydalanılarak amaçların etkinliğe dönüştürülebildiğini belirtmişlerdir. Genel olarak öğretmenlerin bu konuda fazla bir sorun yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılardan programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik görüşleri, ders sonu değerlendirme sürecinde kendilerine rehberlik düzeyi konusundaki görüşleri ve değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik bulgulara bakıldığında amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanmış olduğu konusundaki görüşlerin frekansı en yüksektir. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki bu bulgular diğer araştırma bulgularıyla (Fırat,2010) örtüşmemektedir. Bununla birlikte bazı amaç ifadeleri ölçülebilecek düzeyde iken, bazı amaç ifadelerinin ölçülemeyecek düzeyde hazırlanmış olduğu ve amaç ifadelerinin ölçmeye ve değerlendirmeye uygun olmadığı da saptanan bulgular arasındadır. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın değerlendirme konusundaki yetersizlikleri alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Duzcu, 2015) örtüşmektedir. Bu konudaki bulgular incelendiğinde amaçların ifadelerinden kaynaklı olarak bazı ifadelerin değerlendirilebilecek düzeyde olduğu bazı ifadelerin de değerlendirmeye açık olmadığı görülmektedir. Amaçların daha somut ve ayrıntılı bir dille yazılması bu amaçların değerlendirilebilirliğini daha mümkün kılacağı düşünülmektedir.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı içinde yer alan ders sonu değerlendirme sürecinde öğretmenlere rehberlik düzeyi konusundaki bulgular incelendiğinde katılımcıların faydalandığı, kısmen faydalandığı, faydalandıkları ama geliştirilmesi gerektiği, öğrencilerin performanslarının birbirinden çok farklı olması sebebiyle faydalanamadıkları, farklı programlardan faydalanarak bu programı kullandığı ve programın yetersiz görüldüğü saptanmıştır. Katılımcıların bulguları değerlendirildiğinde bazı katılımcılar için bu programdan faydalanarak nasıl bir sıralamayla gidecekleri konusunda rehberlik ettiğini, bazı katılımcılar için ise ders sonu değerlendirmede ek kaynaklara ihtiyaç duydukları, diğer yandan öğrenci performanslarında da farklılıklarından kaynaklı olarak faydalanmadıkları görülmüştür. Programın değerlendirme konusunda kısmen yardımcı olduğu diğer araştırma bulgularıyla (Akkuş, 2007) örtüşmektedir. Programdaki ders sonu değerlendirme için hem işlevsel hem de her çocuğun performansına uyarlanabilecek şekilde daha ayrıntılı olması öğretmenin ders sonu değerlendirmede daha fazla faydalanacağı düşünülmektedir.

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde 3 katılımcının değerlendirme araçlarını işlevsel bulduğu, diğer katılımcıların ise değerlendirme araçlarının kısmen yeterli olduğunu, geliştirilmesi gerektiğini, yetersiz olduğunu ve çok zaman aldığı için işlevsel olmadığını ifade etmişlerdir. Değerlendirme çalışma örneklerinin arttırılması gerektiğine yönelik araştırma bulgularına (Fırat, 2010) rastlanmaktadır. Bu konuda 3. Katılımcının ifadesi “ *o konuda da diğerlerine göre daha başarılı. Ama bence geliştirilmesi lazım tabi ki. Yani basit amaçları aldığı için basit sorular soruyor. Yaptı mı yapmadı mı? Geçiyorsun. Daha geliştirilebilir*” şeklinde yer almaktadır. Elde edilen bulgulara bakıldığında akademik programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının işlevsel olduğu görüşü en az frekansa sahiptir. Programda yer alan değerlendirme araçlarının geliştirilmesi gerektiği alanyazındaki diğer araştırmalarla (Karabulut, 2012) paralellik göstermektedir. Diğer yandan bazı katılımcılar için pratik olduğu olması sebebiyle kullanılabiliriyken, bazı katılımcılar içinse geliştirilmesine ve daha uygulanabilir hale getirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Katılımcılardan programın işlevselliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla günlük ve yıllık plan hazırlanırken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın kendilerine rehberlik düzeyi konusundaki görüşleri ve bep hazırlamada özel eğitim mesleki merkezi akademik programının kendilerine rehberlik düzeyi konusundaki görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir.

Günlük ve yıllık plan hazırlanırken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyi konusundaki bulgulara bakıldığında faydalıyorum, kısmen faydalıyorum, programda yer alan amaçları kendim geliştirerek hazırlıyorum, programdaki amaçları genellikle böp hazırlamak için kullanıyorum, programdaki amaçlar yetersiz kaldığı için başka kaynaklardan faydalanarak plan hazırlıyorum, müfredatta E KPSS ye yönelik amaçlar yer almadığı için yıllık ve günlük plan hazırlarken sıkıntı yaşıyorum şeklindedir. Programın günlük ve yıllık plan hazırlarken sınıf öğretmenine olan rehberlik düzeyi bulguları farklılaşmaktadır. Bu konuda diğer çalışma bulgularıyla (Karabulut, 2012) örtüşmektedir. Programdan faydalanan öğretmenler yol gösterici olarak belli bir

planlamanın oluşturulmasının katkı sağladığını belirtmişlerdir. Diğer öğretmenler ise sınıftaki öğrenci performanslarının birbirinden çok farklı olması ve E KPSS deki konuların müfredatta yer almaması sebebiyle günlük ve yıllık plan hazırlarken sıkıntı yaşadıkları ve farklı kaynaklardan faydalandıkları görülmektedir. Sınıf içerisindeki öğrencilerin akademik düzeylerinin birbirinden çok farklı olması sebebiyle yıllık planları uygulamada zorluk çekildiği alanyazındaki diğer araştırmalarının bulgularıyla (Akkuş, 2007) da paralellik göstermektedir. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda öğrencilerin akademik düzeylerinin çok farklı olması sebebiyle programda daha üst ve alt becerilerin yer alması ve programa E KPSS ye yönelik konuların dahil edilmesi programın öğretmenlere rehberlik düzeyini arttıracaktır.

Bep hazırlamada Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın sınıf öğretmenine rehberlik düzeyi konusundaki bulgular incelendiğinde faydalaniyorum, kısmen faydalaniyorum, programda yer alan amaçları kendim geliştirerek kullanıyorum, bepi farklı kaynaklardan faydalanarak oluşturuyorum şeklindedir. Günlük ve yıllık plan hazırlamada olduğu gibi bep hazırlama konusunda da öğretmenlerin benzer sorunlar yaşadığı görülmektedir. Programın bep hazırlarken öğretmenlere rehberlik ettiği görülmektedir. Ancak; öğrencilerin akademik düzeylerinin farklılıklarından dolayı öğretmenlerin başka kaynaklardan faydalanmak durumunda oldukları görülmüştür. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın bep hazırlamada öğretmenlere rehberlik düzeyindeki yetersizlikleri alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla (Öztürk ve Eratay, 2010) örtüşmektedir. Programın daha alt ve üst amaçlarla geliştirilmiş bir şekilde hazırlanmış olması bu programın bep hazırlamadaki rehberlik düzeyini arttıracaktır.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre;

Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki amaç ve ifadelerde soyut kavramların yer alması ve davranışsal ölçütlerin bulunmaması sebebiyle, amaç ve

ifadelerin ölçülebilirliği ve gözlenebilirliği açısından yetersiz olduğu görülmüştür. Diğer yandan programda yer alan amaçların ulaşılabilirlik düzeyleri incelendiğinde öğrencinin performansına göre uygulandığında ulaşılabilir amaçlar olduğu, ancak; bu amaçların da geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.

Programın içeriğiyle ilgili sonuçlara bakıldığında içeriğin zenginleştirilmesi ve sosyal hayat dersinde yer alan konulara daha güncel ve uygulanabilir konuların eklenmesi gerektiği belirlenmiştir.

Öğretim süreçlerine yönelik elde edilen sonuçlarda programda yer alan etkinliklerin zenginleştirilmesinin faydalı olacağı, amaçları etkinliğe dönüştürmede genel olarak öğretmenlerin sorun yaşamadıkları; bazı öğretmenlerin de farklı kaynaklardan faydalanarak amaçları etkinliğe dönüştürdükleri görülmüştür.

Programdaki amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin sonuçlara bakıldığında bazı katılımcılar için değerlendirilebilir amaçlar olduğu, bazı katılımcılar için ise amaçların değerlendirmeye uygun olmadığı, amaçların daha somut ifadelerden oluşmasının değerlendirilebilirlik düzeyini arttıracığı düşünülmektedir.

Ders sonu değerlendirmede öğretmenlere rehberlik düzeyine bakıldığında öğretmenlerin daha işlevsel ve ayrıntılı değerlendirme kaynaklarına ihtiyaç duydukları görülmüştür. Değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin sonuçlar incelendiğinde değerlendirme araçlarının geliştirilerek daha uygulanabilir değerlendirme araçlarına ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Günlük ve yıllık plan hazırlamada öğretmenlere rehberlik düzeyleri incelendiğinde öğretmenlerin farklı kaynaklara ihtiyaç duydukları, öğrencilerin akademik düzeylerinin farklı olmaması sebebiyle programda daha alt ve üst amaçların bulunması gerektiğine ve müfredatta E KPSS ye yönelik konulara yer verilmesi gerektiğine ulaşılmıştır.

Bep hazırlamada öğretmenlere rehberlik düzeyine bakıldığında yine öğrencilerin akademik düzeylerinin çok çeşitlilik göstermesi sebebiyle ek kaynaklara ihtiyaç duyulduğu ve programda daha alt ve üst amaçların yer alması gerektiğine ulaşılmıştır.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1.Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'ndaki amaç ve ifadeler somut ifadelerle ve hedef davranışı tanımlayacak şekilde hazırlanabilir.

2.Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı öğretmenler, okul yöneticileri, veliler ve akademisyenlerden oluşan bir komisyon kurularak değerlendirilebilir.

3. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan sosyal hayat dersine güncel amaçlar eklenerek geliştirilebilir.

4. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'na E KPSS ye yönelik konular eklenerek geliştirilebilir.

5.Öğrencilerin performans düzeylerinin birbirinden çok farklı olması sebebiyle programda yer alan amaçlar daha alt ve üst düzeyde hazırlanabilir.

5.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1.Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı farklı bölgelerde görev yapan öğretmenlerin görüşleri alınarak değerlendirilebilir.

2.Özel Eğitim Meslek Okulu Meslek Programları incelenerek değerlendirilebilir.

3.Görme yetersizliği olan bireyler için hazırlanmış olan Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı incelenerek değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. (2000). “Zihin Özürlü Çocuklarda Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Davranışlarla İlgili Görüş ve Önerileri”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akkuş N. (2007). *Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği (Eğitilebilir) Olan Çocuklar İlköğretim Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Alptekin, P. (2005). *İlköğretim Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği (Eğitilebilir) Olan Çocuklar İçin Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altay S. (2000) Türkçe Eğitimi Uygulamaları, *Milli Eğitim Dergisi*, Milli Eğitim Basımevi, 147, Ankara.
- Ataman, A. ve Diğerleri (E.2005). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş* (Geliştirilmiş Üçüncü Baskı). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aykaç, N. ve Aydın, H. (2006). *Öğrenme Öğretme Sürecinde Planlama ve Uygulama*. Ankara: Natürel Yayıncılık. 30.
- Batu, S. Ve Kırcaali-İftar, G. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2000). Zihinsel Engellilerin Eğitim Amaçları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Eskişehir.
- Cavkaytar, A. (2002).Görüşme tekniği. A. Ceyhan. (Ed): *Bireyi Tanıma Teknikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1370, 737:
- Çicek, K. (1995). *Öğretilebilir Çocuklar Okulu Hayat Bilgisi Ders Programının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, R. (2017). Hafif (Eğitilebilir) Zihin Engelli Öğrencilere Yönelik Hazırlanan Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Programının Öğretmen

- Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi* Sayı:64 s.209-235.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Duman, S. (2003). *Özel Eğitim Sınıflarında Uygulanan Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleriyle Değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Duzcu, M.G. (2015). *Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- EE, J. and Soh, Kay-C. (2005). "Tecaher perceptions on what a functional curriculum should be for children with special needs", *Nanyang Technological University The International Journal of Special Education*, Vol.20 No:2
- Erden, M. (1993). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Personel Eğitim Merkezi Yayınları No:6
- Erden, M. (1995). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Eripek, S. (2003). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara
- Eripek, S. (2005). *Özel Eğitim*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*. Yelkentepe Yayınları, No: 4. Ankara
- Fer, S. (2000). Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri. *Milli Eğitim Dergisi*, 147.
- Fırat, T. (2010). *Eğitilebilir Zihin Engelli Öğrencilere Yönelik Hazırlanan İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1996). *Eğitime Giriş*. Alkım Yayıncılık, Ankara.
- Gözütok, D. (2001). "Program değerlendirme". (Ed. Mehmet Gültekin). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. (175-190). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Gözütok, D.(2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi* Sayı:160, ss.44-64.

- Gündoğan, S. G. (2002). Bakanlığımızca Yürütölen Özel Eğitim Hizmetleri. *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi* Sayı: 27
- Gürgür, H. (2001). *İşitme Engelliler İlköğretim Okulunda (I.Kademede) Uygulanan Eğitim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, B., & İleri, S. (2006). Program değerlendirme kavramı ve ilköğretimde program değerlendirme çalışmalarına kuramsal bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1-2), 141-163.
- Karabulut, H. (2012). *Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Karataş Bezdüz, R. (1996). *Eğitilebilir "Zihin Engelli" Çocuklar Müzik Dersi Öğretim Programının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KHK, 573 (1997). Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 23011 Sayılı Resmi Gazete
- Klenowski, V. (2010). Curriculum evaluation: Approaches and methodologies. *International Encyclopedia of Education*. Elsevier Ltd. http://eprints.qut.edu.au/26163/1/Klenowski_curriculum_evaluation.pdf
- Kırcaali-İftar, G. (2004). "*Bilimsel Araştırma Yöntemleri*" Dersi, Yayınlanmamış Ders Notları. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Konukman, E. (2010). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencinin Yapabildiğine Göre Verilen Özel Eğitim Hizmetinin Öğretim Amaçlarını Gerçekleştirmedeki Etkinliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB (2005) *Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi, Ankara.
- MEB, (2006).*Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Odom, S.L. and Fewell R.R. (1983). Program Evaluation in Early Childhood Special Education: A Meta-evaluation 4 445-460.
- Özçelik, D.A. (1998). *Eğitim programları ve öğretim (genel öğretim yöntemi)*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

- Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde Program Değerlendirme Ve Türkiye’de Eğitim Programlarını Değerlendirme Çalışmalarının İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2009. Cilt:VI, Sayı:II,126-149
<http://efdergi.yyu.edu.tr>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T. C. Resmi Gazete, 07 Temmuz 2018.
- Öztürk C.Ç. ve Eratay E. (2010) Eğitim Uygulama Okuluna Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi* Cilt:10 Sayı:2 Yıl:10. 145-156.
- Özyürek, M. (2009). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı; Geliştirme Ve Temelleri*. (5. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sanioğlu, A. (1992). *İlkokullarda Beden Eğitimi Programının Geliştirilmesi “Alt Özel Sınıflardaki Eğitilebilir Geri Zekalı Öğrencilerin Programları”*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Uzun, G. (2004). *“Eğitim Uygulama Okulları Toplumsal Uyum Becerileri Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzuner, Y. (1999). “Niteliksel araştırma Yaklaşımı. (Edit. A, A. BİR) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No;1081. Açıköğretim Fakültesi Yayını No;601.
- Yıldırım, A ve Şimşek H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER**EK – 1. GÖRÜŞME SORULARI**

Değerli öğretmen arkadaşım “Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlığı altında bir tez çalışması yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Özel Eğitim Meslek Okul Akademik Programı’nı, programın uygulayıcıları olan siz değerli öğretmenlerimizin görüşlerine göre değerlendirerek bu programın eksik ve güçlü yönlerini ortaya koymaktır. Başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Vakit ayırdığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

Yük. Lis. Öğr. Merve DEVECİ

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1)Cinsiyetiniz:

Erkek ( )

Kadın ( )

2) Mezun Olduğunuz Program Türü?

Zihin Engelliler Öğretmenliği ( )

İşitme Engelliler Öğretmenliği ( )

Görme Engelliler Öğretmenliği ( )

Sınıf Öğretmenliği ( )

Okul öncesi öğretmenliği

Diğer (.....

3) Mesleki Kıdeminiz?

1-5 yıl ( )

6-10 ( )

11-15 ( )

16-20 ( )

21 ve üstü

4) Özel eğitime ilişkin katılmış oldukları hizmet içi eğitim programı?

Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenliği Sertifika Programı

Kaynaştırmaya İlişkin Hizmet İçi Eğitim Programları

Özel Eğitime İlişkin Diğer Hizmet İçi Eğitim Programları

Diğer (.....)

5) Uygulanan programın sınıf düzeyi?

9. Sınıf ( )

10. Sınıf ( )

11. Sınıf ( )

12. Sınıf ( )

1.Öğretmenlerin programın amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Amaç ifadelerinin ölçülebilir ve izlenebilir olarak ifade edilip edilmediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- b. Amaçların ulaşılabilir amaçlar olup olmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2.Öğretmenlerin programın içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Programda belirlenen amaçların programın içeriğine uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

- b. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın içeriğinin oluşturulmasında öğrenci özellikleri dikkate alınıp alınmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- c. Programın içeriği hazırlanırken bireysel fayda, toplumsal fayda, sosyal uyum gibi ölçütler dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- d. Programda yer alan içeriğin öğrenci- aile ihtiyaçlarına ve ailenin önceliklerine yer verilip verilmediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

3.Öğretmenlerin programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan öğretim etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- b. Öğretim süreci desenlerken özel eğitim meslek okulu akademik programında yer alan amaçların etkinliğe dönüştürülebilirliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

4.Öğretmenlerin programın işlevselliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda yer alan amaçların değerlendirilebilir nitelikte hazırlanıp hazırlanmadığına yönelik görüşleriniz nelerdir?
- b. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nda ders sonu değerlendirme sürecinde size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nedir?
- c. Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı içerisinde yer alan değerlendirme araçlarının yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

5.Öğretmenlerin programın değerlendirme süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?

- a. Günlük ve yıllık plan hazırlanırken Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

b. BEP hazırlamada Özel Eğitim Meslek Okulu Akademik Programı'nın size rehberlik düzeyi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

EK – 2. ÖZGEÇMİŞ**Adı Soyadı**

Merve DEVECİ

İletişimmrv.deveci09@hotmail.com**Doğum Yeri ve Yılı**

Kadıköy / 1990

Yabancı Dili

İngilizce

İlköğretim

Gaziler İlköğretim Okulu-2004

Lise

İ.M.K.B Kız Meslek Lisesi-2007

LisansAbant İzzet Baysal Üniversitesi Özel
Eğitim Anabilim Dalı Zihin
Engelliler Eğitimi Bilim Dalı-2013**Yüksek Lisans**Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**Çalışma Hayatı**1. Elazığ Özel Eğitim Uygulama
Merkezi-2014-2015
2. Kemal Berkhan Ortaokulu-
2015-2018

EK-3 ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.7199718
Konu: Anket Araştırma İzni

09.04.2018

ABBANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi: a) 06.02.2018 tarih ve 1565 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 09.04.2018 tarih ve 7125467 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Merve DEVECİ'nin "**Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Akademik Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Berat SARIKAYA
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 42ba-9e50-34f2-9465-4bdf kodu ile teyit edilebilir.

EK-4. ETİK KURUL ONAYI

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Merve DEVECİ
 Abant İzzet Baysal Üniversitesi
 Eğitim Bilimleri Enstitüsü
 Özel Eğitim ABD

Sayın Merve DEVECİ,

“Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi Akademik Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz 04.12.2017 tarihli başvuru (Protokol NO. 2017/288) kurulumuzun 03.01.2018 tarihli ve 2018/01 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Latılmadı
 Av. Zuhale Demirci (Üye)